

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Insolvenční návrh spojený s návrhem na
povolení oddlužení se zaměřením na poctivý
úmysl dlužníka**

Zpracovala: Michala Rácová Touschková

Plzeň, 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení se zaměřením na poctivý úmysl dlužníka“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, 28. března 2014

vlastnoruční podpis autorky

Obsah

Úvod.....	1
Úpadek a způsoby jeho řešení	3
Úpadek a hrozící úpadek.....	3
Způsoby řešení úpadku	4
Insolvenční návrh	6
Náležitosti insolvenčního návrhu podaného dlužníkem	7
a) Seznam majetku.....	7
b) Seznam závazků.....	10
c) Seznam zaměstnanců.....	11
d) Listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek	11
e) Ostatní náležitosti vyžadované insolvenčním zákonem v jednotlivých případech řešení úpadku či hrozícího úpadku.....	12
Náležitosti insolvenčního návrhu podaného věřitelem	13
Oddlužení	15
Společné oddlužení manželů.....	19
Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a jeho náležitosti	23
a) Označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat.....	23
b) Údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech.....	23
c) Údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky	33
d) Návrh způsobu oddlužení či sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší	35
Poctivý úmysl dlužníka – zákonná ustanovení a jejich aplikace v konkrétní rozhodovací praxi soudů.....	38
Petr L., KSCB 25 INS 17978/2011.....	38
Aleš O., KSPH 42 INS 29237 / 2013.....	40
Alena a Petr T., KSPL 56 INS 14393/2013	42
Dita H., KSPL 54 INS 1712/2013	43

Jitka Š., KSPL 54 INS 29336 / 2014	46
Jiří B., DiS, MSPH 89 INS 13383/2012	47
Závěr	53
Resumé	54
Seznam použité literatury a zdrojů	56

I.

Úvod

Při volbě tématu své diplomové práce jsem se zaměřila na insolvenční právo, neboť je to obor práva, se kterým se setkávám ve své každodenní činnosti pracovníka kanceláře insolvenčního správce.

Insolvenční právo je právem relativně „mladým“, ale v posledních letech bouřlivě se rozvíjejícím – sice navazuje na rakousko-uherské zákonodárství a na tradici prvorepublikovou, avšak zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je účinný teprve od 1.1.2008. Předcházela mu zákon č. 328/1991 Sb., zákon o konkursu a vyrovnání, který po padesátileté přestávce reagoval na změnu politických a hospodářských poměrů.

Mezi oběma výše citovanými právními předpisy je podstatný rozdíl spočívající v tom, že zákon o konkursu a vyrovnání řešil pouze úpadek podnikatelů (fyzických i právnických osob), přičemž možným způsobem řešení úpadku byl buď konkurs, nebo vyrovnání. Zavedení nového právního institutu, kterým je oddlužení, si de facto vynutila praxe, neboť v posledním desetiletí se stále větší množství fyzických osob – nepodnikatelů ocitá v neřešitelné finanční situaci, kdy nejsou schopni po delší dobu hradit své závazky, tedy v úpadku.

Řešením rozhodně není nalézací a na ně navazující vymáhací řízení, neboť je obecně známou věcí, že u velké skupiny dlužníků chybí možnost uspokojení věřitelů prodejem majetku a neefektivní jsou i srážky z příjmů, neboť se většinou jedná o osoby bez majetku a s nízkými příjmy, které často nepostačují ani k uspokojení nároků plynoucích z vykonávacího řízení. Prostřednictvím insolvenčního zákona tak dostávají šanci, aby za stanovených – poměrně přísných – podmínek jim byla prominuta povinnost hradit zbylou část (neuspokojených) dluhů.

O příčinách úpadku fyzických osob – nepodnikatelů by bylo možno psát velmi obsírně, patří mezi ně nezkušenost a naivita, malá finanční gramotnost, často obtížná sociální situace vedoucí k neuváženému přijímání závazků, ale někdy i vypočítavost, kdy naopak dlužník dobře znalý možností, které mu poskytuje insolvenční zákon, s rozmyslem naplňuje své úvěrové zatížení tak, aby ze svých příjmů uhradil právě jen 30 % svých závazků, což je minimální hranice pro splnění podmínek oddlužení, jak ji stanovuje (jako jeden z předpokladů pro úspěšné završení insolvenčního řízení) insolvenční zákon.

Dalším předpokladem je to, že dlužník přistoupí k procesu svého oddlužení s poctivým úmyslem, což je právě ta problematika, které se podrobně věnuji ve své diplomové práci.

Ve své práci velmi hojně využívám svých osobních zkušeností, které s touto problematikou mám, a prakticky všechna konkrétní insolvenční řízení, o kterých se zmiňuji, se nějakým způsobem dotýkají činnosti insolvenční kanceláře, ve které pracuji, což znamená, že jsem měla možnost je detailně prostudovat, případně se i účastnit některých přezkumných i jiných jednání s nimi souvisejících včetně osobních jednání s dlužníky.

II.

Úpadek a způsoby jeho řešení

Úpadek či hrozící úpadek a způsoby jeho řešení prostřednictvím insolvenčního řízení upravuje zákon č.182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení - insolvenční zákon.

Úpadek a hrozící úpadek

Dlužník je v úpadku, pokud má více věřitelů, peněžité závazky déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti a není schopen tyto závazky plnit.¹ Splněny musí být všechny tyto podmínky současně, jedná se tedy o kumulativní podmínku.

V ustanovení § 3, odstavce 2 insolvenčního zákona je dále popsáno, že dlužník není schopen své závazky plnit, pokud zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, neplní své závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v ustanovení § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, kterou mu uložil insolvenční soud. V případě posuzování této skutečnosti postačuje prokázat i jednu z těchto podmínek.

V praxi se lze ale setkat s případy, kdy soudu nepostačuje tyto skutečnosti v insolvenčním návrhu popsat a prokázat doloženými listinami, ale je nutné uvést konkrétní tvrzení, z nichž je lze dovodit, jako je tomu v případě insolvenčního řízení dlužníka Jiřího S., jehož insolvenční řízení bylo vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 1366/2013.

Dlužník podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V tomto insolvenčním návrhu a jeho přílohách popsal své 3 závazky, z nichž jeden byl déle než 30 dní po splatnosti a dva byly již vykonatelné. Protože však v článku 6, který je praxí insolvenčních soudů považován za samotný insolvenční návrh, neuvedl konkrétní tvrzení, že jeho závazky jsou déle než 30 dní po splatnosti, tedy necitoval insolvenční zákon, ačkoli ze skutečností, které v návrhu a jeho přílohách popsal, to bylo zřejmé, byl mu tento jeho insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení usnesením č. j. KSPL 29 INS

¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 3 odst. 1

1366/2013-A-6 s tímto odůvodněním odmítnut. Nový insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, který dlužník následně Krajskému soudu v Plzni podal (sp. zn. KSPL 29 INS 8692/2013), tato tvrzení (citace) již obsahoval a byl insolvenčním soudem přijat.

O úpadek se jedná i v případě, je-li dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, předlužen, tedy má-li více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.²

Vedle úpadku popisuje insolvenční zákon také hrozící úpadek. O ten se jedná, dá-li se se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Ve svém insolvenčním návrhu pak může dlužník žádat insolvenční soud, aby rozhodl o hrozícím úpadku.³ V praxi se však takové případy vyskytují výjimečně, obzvláště v oblasti oddlužení.

Jedním z takových případů je společné oddlužení manželů Petra a Hany P., které je vedeno u Krajského soudu v Plzni společně pod sp. zn. KSPL 20 INS 15523/2011.

Petr P. ztratil začátkem roku 2011 zaměstnání. Doufal, že se mu podaří během doby, kdy bude pobírat dávky v nezaměstnanosti, najít nové zaměstnání. Protože se mu to však nepodařilo a bylo zřejmé, že se rodinná finanční situace ještě zhorší, a že tedy s manželkou nebudou moci dostát svým závazkům, které by se tak navýšily o smluvní sankce či se staly vykonatelnými, rozhodli se řešit tuto obtížnou finanční situaci podáním insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení, ve kterých insolvenční soud žádali o vydání rozhodnutí o hrozícím úpadku. Insolvenční soud vzhledem ke skutečnostem popsáním v jejich insolvenčních návrzích žádosti vyhověl a dne 25.10.2011 vydal usnesení č. j. KSPL 20 INS 15523/2011-A-11, ve kterém zjistil úpadek dlužníků a povolil řešení úpadku oddlužením.

Způsoby řešení úpadku

V insolvenčním řízení lze úpadek či hrozící úpadek dlužníka řešit několika způsoby. Takovými způsoby jsou konkurs, reorganizace, oddlužení a dále pak

² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 3 odst.3

³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 3 odst. 4

zvláštní způsoby, které insolvenční zákon stanovuje pro určité subjekty nebo určité případy.⁴

Dlužník – podnikatel může do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu navrhnout insolvenčnímu soudu vyhlášení moratoria. V případě, že se jedná o insolvenční návrh věřitele, může tak dlužník učinit ve lhůtě 15 dnů od doručení insolvenčního návrhu insolvenčním soudem. Toto právo se však nevztahuje na právnickou osobu v likvidaci.⁵

Konkurs je univerzálním způsobem řešení dlužníkovy úpadku a je využíván především v případech úpadku podnikatelů. Prohlášením konkursu přechází právo nakládat s majetkovou podstatou na insolvenčního správce.⁶ Úkolem insolvenčního správce je zpeněžit veškerý majetek dlužníka a z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty uspokojit věřitele, a to zásadně poměrně. Pohledávky nebo jejich části, které nebyly v konkursu uspokojeny, nezanikají.⁷ Jestliže majetek nepostačuje k uspokojení věřitelů, je dlužník (právnická osoba) následně vymazán z obchodního rejstříku. Z toho důvodu bývá konkurs nazýván likvidačním způsobem řešení úpadku.

Na doplnění uvádím, že konkurs může být prohlášen i na fyzickou osobu (podnikatele i nepodnikatele).

Reorganizace je málo využívaný způsob řešení úpadku využitelný pouze u větších dlužníků s obratem minimálně 50 Mio Kč a s nejméně 50 zaměstnanci⁸, kdy jsou pohledávky věřitelů uspokojovány postupně z výnosu podniku úpadce, který je provozován i po zjištění úpadku.⁹ Reorganizace se provádí na základě reorganizačního plánu, jehož případným splněním reorganizace končí. V opačném případě je na majetek dlužníka prohlášen konkurs. Reorganizace je tzv. sanačním způsobem řešení úpadku.

Dalším, v posledních letech nejhojněji využívaným způsobem řešení úpadku fyzických osob je oddlužení, které se též řadí mezi způsoby sanační. Tomuto způsobu se budu podrobně věnovat v dalších částech mé diplomové práce.

⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 4 odst. 1

⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 115

⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 246, odst. 1

⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 244

⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 316, odst. 4

⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 316, odst. 1

III.

Insolvenční návrh

Insolvenční řízení lze zahájit pouze na návrh. Dle insolvenčního zákona se insolvenčním návrhem rozumí u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení.¹⁰ Musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, či jejím uznávaným elektronickým podpisem. Není-li tomu tak, insolvenční soud k návrhu nepřihlíží.¹¹

Insolvenční návrh může podat dlužník i jeho věřitel. To neplatí v případě, kdy se jedná o hrozící úpadek. Tehdy může být insolvenční návrh podán jen dlužníkem.¹²

Kromě obecných náležitostí podání, které jsou uvedeny v občanském soudním řádu¹³, musí podaný insolvenční návrh obsahovat jméno insolvenčního navrhovatele a označení dlužníka, kterého se týká, či označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm či sídlem; jedná-li se o podnikatele, je nutno uvést jeho identifikační číslo. Obchodní firmou či názvem, sídlem a identifikačním číslem pak musí být označena právnická osoba. V případě, že by insolvenčním navrhovatelem byl stát, musí insolvenční návrh obsahovat označení organizační složky státu, která za něj před insolvenčním soudem vystupuje.¹⁴

S insolvenčním návrhem lze spojit nejen návrh na povolení oddlužení, ale i návrh na povolení reorganizace. V takovém případě musí insolvenční návrh obsahovat předepsané náležitosti a musí být insolvenčnímu soudu podán s požadovanými přílohami.¹⁵

I v případě, že nejsou s insolvenčním návrhem spojeny výše popsané přílohy, může v něm insolvenční navrhovatel uvést, jak má být podle něj úpadek dlužníka řešen.

¹⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 2 písm. c)

¹¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 97 odst. 1 a 2

¹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 97 odst. 3

¹³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 42

¹⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 103, odat. 1

¹⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 106 odst. 1

Náležitosti insolvenčního návrhu podaného dlužníkem

Dlužník je povinen připojit k insolvenčnímu návrhu seznam majetku, ve kterém uvede i své pohledávky včetně uvedení svých dlužníků, seznam závazků, ve kterém uvede své věřitele, seznam svých zaměstnanců a listiny, které doloží jeho úpadek či hrozící úpadek.¹⁶

a) Seznam majetku

Dlužník v seznamu majetku označí jednotlivě svůj majetek a pohledávky, u kterých uvede skutečnosti, na kterých se zakládají, a jejich výši a vyjádří se k jejich dobytosti. Pokud o nějakém majetku či pohledávce probíhá soudní řízení nebo již o nich bylo příslušným orgánem rozhodnuto, dlužník tato řízení či rozhodnutí označí.¹⁷

Podává-li dlužník insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, uvádí v seznamu majetku kromě výše popsaných náležitostí u každé položky údaj o době pořízení majetku, jeho pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny ke dni pořízení seznamu majetku.

Je poměrně běžné, že v době podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení je dlužník v takové situaci, že nevlastní žádný hodnotnější majetek, pouze věci své osobní potřeby. Pak tedy tuto skutečnost sdělí ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení a jeho přílohách insolvenčnímu soudu a fakticky žádný seznam majetku k návrhu nepřikládá, pouze toto své prohlášení označí jako seznam majetku a uvede, že je tento seznam správný a úplný. Za celou svoji praxi jsem se nesečkala s tím, že by pro insolvenční soud takový seznam majetku nebyl dostatečný.

Jednou z výjimek je dlužník Tomáš Č., jehož insolvenční řízení je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 30368/2014. Ten byl po podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení usnesením č. j. KSPL 27 INS 30368/2014-A-8 vyzván, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení doplnil mimo jiné svůj insolvenční návrh o seznam majetku. Protože se však jeho situace od podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení nijak nezměnila, neměl, co nového by insolvenčnímu soudu sdělil, a proto uvedl seznam majetku v takové podobě, v jaké jej uvedl v přílohách

¹⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 104

¹⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 104 odst. 2

svého návrhu. V současné době čeká, jak bude insolvenční soud v jeho případě dále postupovat.

V případě, kdy je dlužník vlastníkem nemovitosti či majetku sloužícího k zajištění pohledávky, je insolvenčním soudem požadováno, aby přílohy insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení obsahovaly ocenění znalcem¹⁸, které dle názoru jednotlivých insolvenčních soudů, resp. senátů nemá být starší než 3 až 6 měsíců.

Z praxe lze však uvést příklady, které dokumentují, že soudci mají na potřebnost takového znaleckého posudku pro zdárný průběh insolvenčního řízení po podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení odlišné názory.

Již výše zmíněný dlužník Jiří S., jehož řízení je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 8692/2013, uvedl v seznamu majetku ve svém upraveném insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém navrhuje oddlužení formou splátkového kalendáře, že je majitelem podílu na zděděných nemovitostech. K odhadu obvyklé ceny se vyjádřil tak, že na nemovitostech vážnou věcná břemena a exekuční zástavy, a tedy že hodnota tohoto podílu se dá považovat za minimální. Usnesením č. j. KSPL 29 INS 8692/2013-A-8 byl ve výroku III. vyzván, aby svůj insolvenční návrh doplnil o znalecký posudek jeho podílu na zděděných nemovitostech, který nesmí být starší 3 měsíců.

V doplnění insolvenčního návrhu, které dlužník soudu předložil, uvedl, že požadovaný znalecký posudek není schopen předložit, neboť mu ostatní spolumajitelé znemožňují k předmětné nemovitosti přístup. Na základě toho insolvenční soud ve svém usnesení č. j. KSPL 29 INS 8692/2013-A-14 ve výroku I. rozhodl, že se zjišťuje úpadek, a ve výrocih III., IV. a V., že se návrh na povolení oddlužení odmítá a na majetek dlužníka se prohlašuje konkurs, který bude projednán jako nepatrný.

Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že dlužník nebyl schopen insolvenčnímu soudu i přes jeho výzvu předložit znalecký posudek, jak mu bylo uloženo předcházejícím usnesením, a ani nedoložil žádným důkazem své tvrzení o tom, že mu ostatní spolumajitelé znemožňují přístup k nemovitostem. Protože insolvenční soud tento znalecký posudek považoval za podstatný podklad pro

¹⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 392 odst. 2

posouzení, která z forem realizace oddlužení (zpeněžení majetkové podstaty, či plnění splátkového kalendáře) by byla pro věřitele výhodnější, postupoval dle ustanovení § 393 odst. 3 a § 396 insolvenčního zákona. Insolvenční soud své rozhodnutí opřel o usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. KSUL 46346/2008, 1 VSPH 9/2008 ze dne 4.4.2008 a KSPL 29 INS 31475/2012, 3 VSPH 402/2013 ze dne 25.4.2013.

Dlužník Jiří S. se proti usnesení Krajského soudu v Plzni, kterým byl na jeho majetek prohlášen konkurs, odvolal. V odvolání uvedl, že je přesvědčen, že insolvenční soud svým postupem poškodil věřitele. Dle jeho názoru se v jeho případě jedná pouze o formální nedostatek, který by bylo možné, pokud by insolvenční soud oddlužení povolil, ve spolupráci s insolvenčním správcem odstranit. Ze skutečností, které v návrhu ohledně svého podílu na nemovitostech uvedl a doložil výpisem z katastru nemovitostí, logicky vyplývá, že hodnota takového podílu, jakého on je vlastníkem, je minimální, a tedy by stěží mohlo být pro věřitele výhodnější řešit oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty.

Vrchní soud v Praze svým usnesením č. j. 2 VSPH 970/2013–A–21 výroky III. a IV. usnesení Krajského soudu v Plzni potvrdil a odvolání proti výroku V. usnesení odmítl. V odůvodnění uvedl obdobné argumenty jako Krajský soud v Plzni s tím, že je na dlužníkovi, aby si v případě, kdy chce využít institutu oddlužení, zajistil součinnost ostatních spoluvlastníků a znalecký posudek si zajistil.

Dle mého názoru a zkušeností se jedná o zcela výjimečný případ, neboť běžně se v praxi užívá ustanovení § 128 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona:

§ 128

(1) Insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení; učiní tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije.

(2) Nejsou-li k insolvenčnímu návrhu připojeny zákonem požadované přílohy, nebo neobsahují-li tyto přílohy stanovené náležitosti, určí insolvenční soud navrhovateli lhůtu k doplnění insolvenčního návrhu. Tato lhůta nesmí být delší než 7 dnů; to neplatí, jde-li o insolvenční návrh podle § 98 odst. 1. Nebude-li insolvenční návrh ve stanovené lhůtě doplněn, insolvenční soud jej odmítne.

Soud měl tedy dle mého názoru insolvenční návrh dlužníka Jiřího S. odmítnout.

Zcela jinak insolvenční soud postupoval v insolvenčním řízení dlužníka Milana H., který podal dne 23.8.2013 insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V seznamu majetku uvedl, že je majitelem budov, pozemků a zemědělských staveb, na kterých vázne zástava ve prospěch finančního ústavu. Součástí příloh jeho insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení byl v seznamu majetku i znalecký posudek těchto nemovitostí, který však byl zpracován již začátkem roku 2007, byl tedy starší než 6 let starý a nesplňoval některými insolvenčními soudy v praxi používanou podmínku, že takový znalecký posudek nesmí být starší 3 až 6 měsíců. V případě tohoto dlužníka soud ale žádné usnesení, kterým by mu uložil doplnění insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, nevydal a dne 24.9.2013 byl usnesením č. j. KSPL 56 INS 23539/2013–A–14 zjištěn úpadek a dlužníku bylo povoleno řešení úpadku oddlužením.

Na těchto dvou vybraných případech lze tedy poukázat na to, že i jednotliví soudci jednoho insolvenčního soudu mohou v obdobných případech postupovat naprosto odlišně a dle mého názoru mohou velmi negativně ovlivnit budoucí život navrhovatele - dlužníka, který doufá, že podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a následně schválením oddlužení vyřeší svoji obtížnou finanční situaci

b) Seznam závazků

V seznamu závazků uvede dlužník všechny své věřitele, tedy osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva či je proti němu uplatňují. Dlužník je povinen dále výslovně uvést, zda je některý z věřitelů osobou blízkou či osobou tvořící s dlužníkem koncern. Popírá-li dlužník některou z pohledávek, uvede stručně v seznamu závazků, o kterou pohledávku se jedná, zda ji popírá co do důvodu či výše a proč.

Má-li některý z věřitelů vůči dlužníkovi právo na uspokojení ze zajištění nebo toto právo vůči dlužníkovi uplatňuje, uvede je dlužník v seznamu závazků odděleně. Dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých je právo na uspokojení ze zajištění uplatňováno, uvede, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, označí druh zajištění a důvod jeho

vzniku. Popírá-li dlužník právo na uspokojení ze zajištění, uveďte, v jakém rozsahu a proč¹⁹.

c) Seznam zaměstnanců

Seznam zaměstnanců je dlužník povinen k insolvenčnímu návrhu připojit i v případě, že nikdy žádné zaměstnance neměl – tak jako v případě insolvenčního řízení dlužnice Terezy F., které je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 52 INS 17412/2012.

Dlužnice podala insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, přičemž součástí jeho příloh bylo i prohlášení, že nikdy nepodnikala, z čehož lze dovodit, že nikdy neměla ani žádné zaměstnance. Přesto byla usnesením č. j. KSPL 52 INS 17412/2012-A-5 vyzvána, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto usnesení doplnila svůj návrh o seznam zaměstnanců s poučením, že nemá-li žádné zaměstnance, uveďte to v seznamu výslovně. Musela tedy svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení o tento seznam doplnit. V případě, že by dlužnice v soudem stanovené lhůtě svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení o požadovaný seznam nedoplnila, byl by tento soudem pravděpodobně odmítnut.

d) Listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek

Za listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek jsou dle soudní praxe považovány výzvy, upomínky, rozhodnutí příslušných orgánů a další obdobné dokumenty. Na doložení těchto listin někteří insolvenční soudci v případě insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení důrazně trvají, a to zvláště v poslední době. Příkladem může být insolvenční řízení dlužnice Boženy A., které je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 52 INS 21025/2013.

V insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení dlužnice uvedla, že má 3 závazky u 2 věřitelů. V seznamu závazků, který je součástí příloh jejího insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, tyto závazky způsobem požadovaným insolvenčním zákonem popsala, uvedla, že všechny jsou po datu splatnosti, avšak pouze jeden z nich déle než 30 dní. O tomto seznamu dlužnice dále prohlásila, že je správný a úplný, jak to

¹⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 104 odst. 3

vyžaduje insolvenční zákon. Jako listiny dokládající úpadek použila splátkové karty, které obsahují přehled, kdy a v jaké výši byly splátky závazků předány zástupcům obou věřitelů, a domnívala se, že jsou dostatečným důkazem prokazujícím její úpadek.

Usnesením ze dne 16.8.2013 č. j. KSPL 52 INS 21025/2013–A–6, kterým byla dlužnice vyzvána k doplnění svého insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, jí bylo uloženo, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto usnesení doplnila svůj insolvenční návrh o listiny dokládající úpadek, což měly dle telefonického vyjádření vyšší soudní úřednice být výzvy, upomínky či obdobné listiny zaslané dlužnici věřitelem.

Dlužnice na základě této výzvy předložila insolvenčnímu soudu předžalobní upomínku jednoho ze svých věřitelů, kterou se jí podařilo získat, a o druhém věřiteli insolvenčnímu soudu sdělila, že tento upomínky svým dlužníkům běžně nezasílá, činí tak pouze na žádost dlužníka a vyřízení takové žádosti trvá přibližně dva týdny. Dlužnice by tedy nebyla schopna v soudem stanovené lhůtě požadované listiny doložit. Uvedla, že dle vyjádření věřitele jako doklad o přehledu splátek slouží karty splátek, které má insolvenční soud již k dispozici jako součást příloh jejího insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení. O těchto dvou závazcích dále čestně prohlásila, že skutečně existují a v době podání doplnění jsou již déle než 30 dní po splatnosti.

Insolvenční soud na doplnění dlužnice nijak nereagoval, avšak její insolvenční návrh ani návrh na povolení oddlužení neodmítl.

Dne 3.9.2013 druhý věřitel dlužnice insolvenčnímu soudu předložil potvrzení výše pohledávky, ve kterém potvrdil, že tvrzené skutečnosti opravdu existují.

Insolvenční soud pak dále pokračoval v insolvenčním řízení a dne 7.11.2013 vydal usnesení č. j. KSPL 52 INS 21025/2013-A-11, jímž zjistil úpadek dlužnice a povolil jeho řešení oddlužením.

e) Ostatní náležitosti vyžadované insolvenčním zákonem v jednotlivých případech řešení úpadku či hrozícího úpadku

V případě, že dlužník – podnikatel navrhuje insolvenčnímu soudu vyhlášení moratoria, musí jeho návrh kromě obecných náležitostí podání²⁰

²⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 42

obsahovat všechny skutečnosti, které odůvodňují jeho podání. Dále pak musí k seznamu listin připojit poslední účetní závěrku a dle výše pohledávek počítané písemné prohlášení většiny jeho věřitelů, že s vyhlášením moratoria souhlasí. Podpisy na tomto prohlášení musí být úředně ověřené.²¹

Jsou-li splněny insolvenčním zákonem stanovené předpoklady pro vyhlášení moratoria a ještě nebylo rozhodnuto o insolvenčním návrhu, insolvenční soud o takovém návrhu rozhodne nejpozději do konce pracovního dne následujícího po dni, kdy mu byl tento doručen, a moratorium vyhlásí. Jinak návrh na moratorium zamítne.²²

Návrh na povolení reorganizace musí kromě obecných náležitostí podání²³ a údajů o způsobu navrhované reorganizace obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat a údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo s ním tvoří koncern včetně toho, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení. Není-li takových osob, předloží o tom dlužník prohlášení. Pokud došlo v mezidobí ke změnám v seznamu majetku či seznamu závazků oproti dříve předloženým seznamům, musí být součástí návrhu na reorganizaci prohlášení o těchto změnách.²⁴

Návrh na povolení reorganizace může podat dlužník, který podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, nejpozději do rozhodnutí o úpadku, v ostatních případech tak lze učinit nejpozději 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku.

Opožděně podaný návrh na povolení reorganizace bude rozhodnutím insolvenčního soudu odmítnut. Odvolat se proti tomuto odmítnutí může jen ten, kdo opožděný návrh na povolení reorganizace podal.²⁵

Náležitosti insolvenčního návrhu podaného věřitelem

V případě, že je insolvenční návrh podáván věřitelem, má tento povinnost doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit přihlášku

²¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 116

²² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 117 a §118

²³ Zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 42

²⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 319 odst. 1 a 2

²⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 318

této pohledávky. Na rozdíl od dlužníka nepodává věřitel návrh na formuláři, ale zpracovává ho volnou formou.

Splatnost své pohledávky musí věřitel prokázat nade vši pochybnost, obvykle to tedy bývá pohledávka již judikovaná (rozsudkem nebo rozhodčím nálezem), opatřená doložkou o právní moci a vykonatelnosti. Jestliže po zahájení insolvenčního řízení není osvědčeno, že kromě navrhovatele má za dlužníkem splatnou pohledávku ještě další věřitel (věřitelé), soud insolvenční návrh zamítne.²⁶ K rozhodnutí podat insolvenční návrh by měl věřitel přistupovat s rozmyslem, neboť nese odpovědnost za výsledek tohoto návrhu z titulu náhrady případné škody, která v souvislosti s podáním insolvenčního návrhu, pokud byl insolvenčním soudem odmítnut nebo zamítnut, vznikla dlužníkovi nebo dalším dotčeným osobám.²⁷

Přihlášený věřitel může podat návrh na povolení reorganizace. Ten musí obsahovat označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat a údaj o způsobu navrhované reorganizace. Další insolvenčním zákonem stanovené údaje uvede jen tehdy, pokud jsou mu známy.²⁸

²⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 143 odst. 2

²⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 147 odst. 1

²⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 319 odst. 3

IV. Oddlužení

Oddlužení je způsobem řešení úpadku dlužníka, který zohledňuje sociální aspekty před ekonomickými. Dlužníka má motivovat k tomu, aby se aktivně zapojil do řešení jeho obtížné situace a splácení dluhů, a umožnit mu nový start.

Oddlužení je dalším zákonem stanoveným způsobem řešení dlužníkovra úpadku. Návrh na povolení oddlužení je dle zákona oprávněn podat jen dlužník²⁹ a musí jej podat společně s insolvenčním návrhem³⁰ na předepsaném formuláři.

Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek řešil oddlužením v případě, je-li právnickou osobou, která není považována za podnikatele, nebo fyzickou osobou. V obou případech se nesmí jednat o dluhy z podnikání.³¹

Ani dluhy z podnikání však nemusí být překážkou pro podání návrhu na povolení oddlužení, jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, tedy souhlasí-li věřitel, o jehož pohledávku se jedná, jedná-li se o pohledávku, která zůstala neuspokojena po zrušeném konkursu na majetek dlužníka, nebo pokud se jedná o pohledávku zajištěného věřitele.³²

Názor na to, zda se lze oddlužit i v případě, kdy má navrhovatel závazky pocházející z podnikání, prošel postupným vývojem.

V počátcích platnosti insolvenčního zákona nebylo oddlužení podnikatelů nebo pohledávek z podnikání možné. Původní znění ustanovení § 389 odst. 1 insolvenčního zákona vyžadovalo, aby dlužník, který navrhuje insolvenčnímu soudu řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, nesmí být podnikatelem.

Takovým případem bylo i insolvenční řízení Anny J. vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 1521/2010. Ačkoli ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení ani v přílohách nevedla, že se jedná o závazky z podnikání, byla tato skutečnost patrná z doložených dokumentů. Navíc bylo z obchodního rejstříku zřejmé, že dlužnice v době vzniku svých závazků podnikala. Proto insolvenční soud ve svém usnesení č. j. KSPL 27

²⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 389, odst. 3

³⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 390

³¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 389, odst. 1

³² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 389, odst. 2

INS 1521/2010–A–7 návrh na povolení oddlužení zamítl a na majetek dlužnice prohlásil konkurs.

Vrchní soud v Praze ve svém usnesení č. j. 1 VSPH 3/2008-A-11³³ uvedl, že úpravě, kterou obsahuje § 389 odst. 1 insolvenčního zákona, odpovídá výklad, podle kterého se může oddlužení domáhat jen taková fyzická či právnická osoba, která není dle zákona podnikatelem a zároveň její závazky (dluhy) nepocházejí z podnikání. Z toho plyne, že oddlužení nebylo v počátečním období účinnosti insolvenčního zákona možné v případě, kdy se na dlužníka pohlíželo dle norem práva jako na podnikatele, přestože jeho závazky nepocházely z podnikání a v době podání návrhu již fakticky nepodnikal, ani v případě, kdy dlužník svoji podnikatelskou činnost formálně i fakticky ukončil, ale jeho závazky pocházely z podnikání.

Nejvyšší soud České republiky se svým usnesením č. j. 29 NSČR 3/2009-A-59³⁴ vedle výkladu ustanovení § 389 odst. 1 dále zabýval tím, že striktní dodržování ustanovení insolvenčního zákona, které vyžaduje, aby ti, jejichž dluhy pochází z podnikání, nevstupovali do oddlužení, však může vést v krajních případech k nepřiměřeně tvrdému zásahu do poměrů dlužníka a je na uvážení insolvenčního soudu s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti zhodnotit, zda by automatickou aplikací tohoto požadavku, kdy oprávněn podat návrh na povolení oddlužení není ten, kdo má dluhy z podnikání, ačkoli již nepodniká, nebyl popřen smysl insolvenčního zákona a nebyla upřena možnost pokusit se o oddlužení tomu, koho měl zákonodárce na mysli. Uvedl, že vždy však musí být takové užití insolvenčního zákona dostatečně zdůvodněno a nesmí být svévolné. Je nutné přihlídnout k době vzniku konkrétního závazku z podnikání, době ukončení dlužníkovy podnikání, četnosti neuhrazených dlužníkových závazků z podnikání, výši konkrétního dlužníkovy závazku z podnikání vzhledem k výši všech dlužníkových závazků a tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku se jedná, je srozuměn s tím, že tato bude podrobena oddlužení – například neuplatní nejpozději při projednání způsobu oddlužení výhradu, že pohledávka pochází z dlužníkovy podnikání. Možnost přihlídnout v konkrétní věci k tomu, že dluhy z podnikání jsou s ohledem na celkovou výši dlužníkových závazků nepatrné,

³³ <http://www.slv.cz/1VSPH3/2008-A>

³⁴ <http://www.slv.cz/29NSCR3/2009>

připouští i výkladové stanovisko č. 2 ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ze dne 3. června 2008 k otázce přípustnosti oddlužení³⁵.

O výše popsané usnesení se opřel o Krajský soud v Plzni v řízení Jiřího V., které je vedeno pod sp. zn. KSPL 56 INS 357/2012. Dlužník ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení ani jeho přílohách neuvedl, že by si byl vědom, že by měl závazky z podnikání. Po zveřejnění usnesení č. j. KSPL 56 INS 357/2012-A-8, kterým byl zjištěn úpadek dlužníka a kterým byli vyzváni věřitelé, kteří si do té doby nepřihlásili své pohledávky, aby tak ve lhůtě 30 dnů učinili, byla insolvenčnímu soudu doručena přihláška pohledávky věřitele Okresní správa sociálního zabezpečení Plzeň-město, ze které bylo zřejmé, že je dluhem z podnikání.

Dlužník byl insolvenčním soudem vyzván, aby se vyjádřil ke skutečnosti, že tuto pohledávku ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení neuvedl, tedy aby insolvenčnímu soudu sdělil, proč tak neučinil.³⁶ Dlužník ve své odpovědi uvedl, že po zrušení živnostenského listu měl veškeré závazky z podnikání za vypořádané. A protože s ohledem na celkovou výši závazků měl za to, že lze tento považovat za nepatrný, žádal, aby mu bylo povoleno oddlužení tak, jak bylo uvedeno v jeho insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení.³⁷ Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSPL 56 INS 357/2012-B-4 mimo jiné povolil řešení úpadku dlužníka oddlužením a v odůvodnění uvedl, že vycházel z výše popsaného usnesení Nejvyššího soudu České republiky a zohlednil dlužníkem tvrzené skutečnosti a fakt, že závazek pocházející z podnikání je s ohledem na celkovou výši závazků nepatrný.

K dalšímu názorovému posunu v otázce možného oddlužení podnikatelů přispělo usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 280/2010-A-12³⁸. Vrchní soud v Praze rozhodoval jako odvolací soud o odvolání dlužníka proti usnesení insolvenčního soudu o tom, že má uhradit zálohu na náklady řízení ve výši 10.000,-Kč, které odůvodnil tím, že výše zálohy byla určena s ohledem na fakt, že je dlužník podnikatelem – je tedy vyloučeno, aby byl jeho úpadek řešen oddlužením.

³⁵ <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/vykladova-stanoviska-expertni-skupiny/vykladove-stanovisko-2.html>

³⁶ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3650281>

³⁷ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3690167>

³⁸ <http://www.slv.cz/1VSPH280/2010-A-12>

Dlužník ve svém odvolání uvedl, že právě tím, že podniká, se projevuje jeho snaha dostát svým závazkům, kterým se rozhodně nevyhýbá, neboť se mu nedařilo získat zaměstnání, ale jako OSVČ má dostatek pracovních nabídek. Konkurs v jeho případě není řešením, proto s ohledem na životní situaci žádá o udělení výjimky a povolení oddlužení.

Odvolací soud se v odůvodnění svého usnesení zabýval vedle účelu institutu zálohy na náklady insolvenčního řízení také otázkou podnikání. Vzhledem k tomu, že dlužník v tomto případě neměl závazky z podnikání a - jak uvedl - podnikal jen proto, že se mu nedařilo získat zaměstnání, jeví se aplikace zákona jako nepřiměřená tvrdost. Soud tedy dospěl k závěru, že u dlužníka, který není v pracovním poměru, ale za účelem zapravení svých dluhů bude vykonávat nebo vykonává jinou výdělečnou činnost, nelze vyloučit možnost oddlužení plněním splátkového kalendáře, respektive nelze mu ji odpírat, však pouze za předpokladu, že bude dlužníkem doloženo, že má pravidelný příjem, ze kterého bude možné provádět srážky.

Výše popsanými usneseními tak byla otevřena cesta k povolení a následnému schválení oddlužení nejen dlužníkům, jejichž závazky pocházely zčásti z podnikání, ale i dlužníkům, kteří byli a jsou podnikateli.

V případě, kdy insolvenční návrh podá jiná osoba, může dlužník soudu ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy mu byl insolvenční návrh doručen, podat návrh na povolení oddlužení. Při doručení insolvenčního návrhu o tom musí být dlužník řádně poučen.

Příkladem, kdy byl dlužník po podání insolvenčního návrhu věřitelem neúplně poučen, je insolvenční řízení dlužníka Radka J. vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. KSCB 27 INS 7874/2012. Usnesení insolvenčního soudu č. j. KSCB 27 INS 7874/2012-A-7 ze dne 22.6.2012 neobsahovalo dostatečné poučení. Dlužník následně dne 14.9.2012 podal návrh na povolení oddlužení. Jak insolvenční soud konstatoval v Protokolu o přezkumném jednání a zápisu z první schůze věřitelů, lze v takovém případě s přihlédnutím k názoru Vrchního soudu v Praze zveřejněném v rozhodnutí č. j. 2 VSPH 1042/2012-B-16 ze dne 28.8.2012 (uvedeno v řízení vedeném pod sp. zn. KSCB 28 INS 21341/2011) brát návrh na povolení oddlužení za podaný včas.

Paradoxem popsaného insolvenčního řízení je skutečnost, že dlužník vynaložil nemalou snahu, aby byla jeho insolvence řešena povolením oddlužení, a přesto je momentálně v situaci, kdy insolvenční správce dlužníka navrhuje ve

svém posledním Sdělení správce o plnění oddlužení zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Ačkoli byl dlužník poučen o podmínkách oddlužení, tyto řádně neplní. Sice předložil insolvenčnímu soudu Dohodu o příspěvku na splátky, ale příspěvek od třetích osob nebyl poskytován, srážky z příjmů nejsou dostačující, a plnění dlužníka je tak nedostačující ke splnění podmínek oddlužení, tedy k uhrazení minimálně 30 % pohledávek.³⁹

K návrhu na povolení oddlužení musí být připojeny zákonem požadované přílohy. Je to seznam majetku a seznam závazků či prohlášení o změnách, ke kterým došlo vzhledem k dříve předloženým seznamům, listiny dokládající příjmy dlužníka za poslední 3 roky a souhlas nezajištěného věřitele s tím, že během oddlužení obdrží plnění v hodnotě nižší než 30 % jeho pohledávky.⁴⁰

Návrh na povolení oddlužení, který neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný anebo neurčitý, musí osoba, která návrh na povolení oddlužení podala, v soudem určené lhůtě doplnit. Soud ji v usnesení poučí, jak má opravu nebo doplnění provést. Totéž platí i pro požadované přílohy. Není-li ani přes výzvu soudu návrh doplněn, insolvenční soud ho odmítne.⁴¹ To by však pro dlužníka znamenalo, že jeho úpadek bude řešen konkursem. Jak jsem již výše zmínila⁴², v praxi jsem se s tímto postupem setkala pouze jednou, běžně insolvenční soud postupuje dle ustanovení § 128 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona.

Dlužník může vzít návrh na povolení oddlužení zpět, dokud není insolvenčním soudem rozhodnuto o schválení oddlužení, poté je zpětvzetí neúčinné. Učiní-li tak, nelze návrh na povolení oddlužení znovu podat.⁴³

Je-li návrh na povolení oddlužení odmítnut, zamítnut, nebo vzat zpět, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku konkursem.⁴⁴

Společné oddlužení manželů

Velká revizní novela insolvenčního zákona přinesla jako novinku možnost, aby si manželé podali společný návrh manželů na povolení oddlužení, je-li každý z nich samostatně osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení. Takový

³⁹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16337908>

⁴⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 392 odst. 1

⁴¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 393

⁴² řízení dlužníka Jiřího S. vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 8692/2013

⁴³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 394

⁴⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 396

společný návrh manželů na povolení oddlužení podávají manželé insolvenčnímu soudu na předepsaném formuláři, který byl tomu uzpůsoben. Záleží jen na jejich rozhodnutí, zda podají návrh společně, nebo každý zvlášť, avšak toto rozhodnutí nelze později změnit, je ho tedy třeba důkladně zvážit.

V době krátce po nabytí účinnosti insolvenčního zákona se na oddlužení manželů aplikoval názor, že insolvenční řízení nemají být spojena k společnému projednávání, ale má se vést každé řízení zvlášť a každý z manželů má být ze svého příjmu splátkami za 5 let, nebo prodejem majetkové podstaty schopen uhradit alespoň 30 % svých nezajištěných závazků.

Průlom v této soudní praxi nastal v souvislosti s insolvenčním řízením dlužnice Jiřiny V. vedeným u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 4966/2009. Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podala v tentýž den jako její manžel (řízení Ladislava V. je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 4965/2009). Protože však její měsíční příjem nebyl v dostatečné výši, byl jí usnesením č. j. KSPL 54 INS 4966/2009-A-7 návrh na povolení oddlužení zamítnut a insolvenční soud prohlásil na její majetek konkurs.

Dlužnice se proti tomuto bodu usnesení odvolala prostřednictvím Krajského soudu v Plzni k Vrchnímu soudu v Praze. Ten ve svém usnesení č. j. 1 VSPH 669/2009-A-21 ze dne 15. prosince 2009 dovodil, že manžel svým podpisem na návrhu dlužnice na povolení oddlužení dává souhlas, aby byl pro účely oddlužení použit veškerý majetek, který mají v SJM, a to včetně příjmů, které budou v budoucnu vyplaceny. Stejně tak dlužnice svým podpisem na insolvenčním návrhu manžela spojeném s návrhem na oddlužení vyjádřila souhlas, aby veškerý jejich majetek byl použit pro účely oddlužení jejího manžela.

Vrchní soud v Praze dále ve svém usnesení konstatoval, že by bylo v rozporu se zásadou spravedlivého insolvenčního řízení i se zájmy věřitelů na hospodárném a maximálním uspokojení, pokud by běžela souběžně dvě insolvenční řízení řešící dvěma různými způsoby (oddlužením a konkursem) úpadek každého z manželů, a je tedy nerozumné odepřít jim možnost nápravy jejich společných dluhů ve společném řízení.

Odvolací soud tak usnesení insolvenčního soudu v napadené části zrušil a vrátil mu ho k dalšímu řízení s tím, že pokud již bylo pravomocně rozhodnuto o tom, že dlužnice je v úpadku a že bude oddlužením řešen úpadek jejího manžela,

jeví se být nejvhodnější obě řízení spojit ke společnému projednávání pod jednou spisovou značkou.

Tímto usnesením Vrchního soudu v Praze se názor na oddlužení manželů zásadně změnil a postupem času se stalo běžnou praxí insolvenčních soudů, že insolvenční návrhy spojené s návrhy na povolení oddlužení manželů byly spojovány a insolvenční řízení bylo vedeno pod jednou spisovou značkou.

Konkrétní postup v praxi vypadal tak, že byl podán insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení prvního z manželů. Poté, co byl zveřejněn a byla mu přidělena spisová značka, byl podán insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení druhého z manželů, ve kterém bylo insolvenčnímu soudu navrhováno s ohledem na skutečnost, že v návrhu uvedené závazky vznikly za dobu trvání manželství, aby tento insolvenční návrh spojil s již podaným insolvenčním návrhem manžela, který byl dále označen spisovou značkou.

Jako příklad pro tento postup mohu uvést insolvenční řízení manželů Miroslava a Marie J. vedené u Krajského soudu v Plzni, jejichž insolvenční návrhy spojené s návrhy na povolení oddlužení byly usnesením insolvenčního soudu spojeny k společnému projednávání a jejich řízení je vedeno pod sp. zn. KSPL 27 INS 15526/2011.

O jinou situaci se jedná v případě manželů Petra a Ľubici M., jejichž řízení jsou vedena u Krajského soudu v Plzni pod spisovými značkami KSPL 27 INS 3842/2010 a KSPL 27 INS 13057/2012. Manžel Petr M. podával svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení v době, kdy jeho manželka byla na rodičovské dovolené. V tehdejší praxi insolvenčních soudů panoval názor, že se rodičovské dávky nemohou pro účely oddlužení posuzovat jako příjem dlužníka. Když se tento názor postupem času změnil, podala svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení i manželka Ľubica M. Přestože v něm s ohledem na skutečnost, že veškeré závazky vznikly za dobu trvání manželství, žádala o sloučení s insolvenčním návrhem manžela, insolvenční soud této žádosti s odkazem na dvouletý odstup mezi podáním návrhů nevyhověl a obě insolvenční řízení jsou vedena samostatně. Manželům byl pouze přidělen stejný insolvenční správce.

Zajímavým příkladem mnohotvárnosti insolvenční praxe jsou řízení manželů Karla a Růženy S. vedená u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 38 INS 3025/2013 a KSPH 38 INS 3027/2013. Přestože ve svých insolvenčních

návrzích spojených s návrhy na povolení oddlužení uvedli, že je podávají společně, insolvenční soud o spojení k společnému projednávání nerozhodl a obě řízení jsou vedena odděleně. Manželům byl pouze ustanoven stejný insolvenční správce.

V.

Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a jeho náležitosti

Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení lze podat pouze na předepsaném formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis a jehož bezplatnou podobu zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup.⁴⁵

Tento formulář se v průběhu účinnosti insolvenčního zákona postupně a dosti výrazně měnil a změnily se i požadavky na jeho vyplnění po obsahové stránce. Zatímco v počátcích stačilo prosté vyplnění informací, od jara roku 2011 byl vzhled formuláře upraven a byly značně zpřísněny nároky na jeho vyplnění. Insolvenční soudy na základě judikatury Vrchního soudu v Praze považují článek č. 7 (dříve č. 6, v původní verzi článek č. 21) za insolvenční návrh a trvají na pečlivém vyplnění, a to včetně výslovných citací ze zákona a dovolávání se zákonných ustanovení.

Z důvodu závažných nedostatků ohledně vyplnění formuláře byl dle § 128 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon usnesením Krajského soudu v Plzni č. j. KSPL 27 INS 7693/2011-A-4 odmítnut insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení dlužnice Michaely S. Ta svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení dle poučení soudu upravila a podala jej znovu. Upravený návrh byl insolvenčním soudem přijat a řízení je vedeno pod sp. zn. KSPL 27 INS 9272/2011.

Návrh na povolení oddlužení musí vedle obecných náležitostí podání⁴⁶ obsahovat:

- a) Označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat

- b) Údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech

Přestože mají tyto údaje pouze informativní charakter a není nepravděpodobné, že během insolvenčního řízení změní, musí se insolvenční soud i se zřetelem k dalším okolnostem vypořádat s tím, zda hodnota plnění, kterou by

⁴⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 391 odst. 3

⁴⁶ Zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 42

měli nezajištění věřitelé při oddlužení obdržet, bude dosahovat alespoň 30 % jejich pohledávek.⁴⁷ Lze-li dle údajů uvedených v insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení předpokládat, že dlužník tuto základní podmínku povolení oddlužení nesplňuje, insolvenční soud jeho návrh na povolení oddlužení zamítne a rozhodne o tom, že dlužníkův úpadek bude řešen konkursem.⁴⁸

Vzhledem k výše popsanému poukazuji na případ dlužníka Františka Č., který je veden u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 71 INS 14168/2011. Dlužník ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení uvedl, že je zaměstnaný, jaký má průměrný měsíční příjem ze zaměstnání a dále pak, že pobírá měsíčně výsluhový příspěvek. Tyto jeho příjmy byly vzhledem k výši v návrhu uvedených závazků v dostatečné výši. Po měsíci však informoval insolvenční soud o skutečnosti, že o své zaměstnání přišel, je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání příslušného úřadu práce, a žádal, aby mu přesto bylo oddlužení povoleno, protože vidí tuto možnost jako jedinou, která mu může pomoci z bezvýchodné životní situace. Tím, že se jeho měsíční příjem snížil, snížilo se i očekávané plnění nezajištěných závazků pod hranici 30 %. Insolvenční soud přesto ve svém usnesení č. j. KSUL 71 INS 14168/2011-B-4 rozhodl o tom, že schvaluje oddlužení dlužníka Františka Č. plněním splátkového kalendáře. V odůvodnění pak uvedl, že oddlužení schválil i přesto, že očekávané plnění není dostačující, a dlužníka důrazně upozornil, aby si obstaral další zdroj příjmů. Soud zohlednil dlužníkovu informaci, že si intenzivně hledá nové zaměstnání, a bylo možné předpokládat, že jej během následujících 5 let získá a jeho příjem pak bude dostačující.

Jiná situace nastane, když dlužník ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení uvede a doloží tvrzení, že jeho měsíční příjem je v takové výši, že je schopen splátkami za 5 let uhradit více než 30 % svých nezajištěných závazků, ale v průběhu insolvenčního řízení si podá řádnou přihlášku více věřitelů nebo se očekávaná suma dluhů značně navýší, a dlužníkův měsíční příjem se tak stane nedostatečným.

Takovým případem, ačkoli ne zcela běžným, je insolvenční řízení dlužnice Olgy W. vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 71 INS 4738/2012. Dlužnice ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení uvedla a doložila skutečnosti, ze kterých vyplývalo, že má

⁴⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 395 odst. 1

⁴⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 396

měsíční příjem v takové výši, aby mohla svým nezajištěným věřitelům uhradit splátkami za 5 let více než 30 % jejich pohledávek. V usnesení č. j. KSUL 71 INS 4738/2012-A-10 bylo mimo jiné stanoveno datum přezkumného jednání na 10.5.2012 a insolvenčnímu správci uloženo, aby nejpozději 3.5.2012 předložil soudu zpracovaný seznam přihlášených pohledávek. Jak je patrné z insolvenčního rejstříku a ze zprávy insolvenčního správce, bylo v té době zveřejněno 5 přihlášek 5 různých věřitelů, jejichž suma odpovídala sumě uvedené v návrhu. Když se však dlužnice s insolvenčním správcem dostavili k přezkumnému jednání, bylo zjištěno, že v mezidobí byly zveřejněny další 4 přihlášky věřitelů, které, ač byly doručeny insolvenčnímu soudu ve stanovené lhůtě pro podávání přihlášek, byly zveřejněny s neobvyklou prodlevou. Vzhledem k těmto přihláškám už ale příjem dlužnice nebyl dostačující ke splnění podmínek oddlužení. Přesto insolvenční soud ve svém usnesení č. j. KSUL 71 INS 4738/2012-B-5 schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře a dlužnici ve svém odůvodnění důrazně upozornil, aby si obstarala další zdroj příjmů v dostatečné výši.

Ve výše popsaných případech, které nejsou výjimečné, a v případech, kdy již v době, kdy dlužník shromažďuje podklady pro vypracování formuláře insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a jeho příloh, je zřejmé, že jeho příjmy nebudou dostačovat k tomu, aby splátkami za 5 let uhradil alespoň 30 % pohledávek svých nezajištěných věřitelů, umožňuje insolvenční zákon připojit k návrhu na povolení oddlužení písemnou darovací smlouvu či smlouvu o důchodu, kterou se jiná osoba zaváže poskytovat dlužníkovi za účelem splnění oddlužení dar či mu vyplácet pravidelné peněžní dávky po dobu trvání oddlužení.⁴⁹ Podpisy na takové smlouvě musí být úředně ověřeny.

V praxi se tyto smlouvy sloužící k doplnění dlužníkova příjmu na potřebnou úroveň používají běžně. Dlužník se obvykle dohodne s některým z příbuzných, aby mu pomohli tímto způsobem doplnit potřebný příjem. Výše poskytované částky se vypočítá tak, aby dohromady se zabavitelnou částí dlužníkova příjmu lehce překročila požadovanou hranici 30 % uspokojení nezajištěných pohledávek. Není výjimkou, spíše naopak, že dlužníkovi fakticky nikdo nepřispívá a poskytuje si potřebnou částku sám z nezabavitelné části svých příjmů.

⁴⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 392 odst. 3

S případy, kdy dlužníkovi po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře není poskytován přislíbený dar sloužící k navýšení příjmu na potřebnou částku, se lze v praxi setkat poměrně často. Je otázkou, co vede dlužníka k tomu, že chce svoji obtížnou finanční situaci řešit oddlužením, když je mu zřejmé, že nebude schopen splnit tuto zákonnou podmínku. Dle mého názoru je v některých případech od počátku zjevné, že si dlužník takovou dohodu, obvykle po ujištění zpracovatelem insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, že částka není nikým třetím vymahatelná a dohodu lze snadno vypovědět, obstará účelově, aby ji mohl předložit na začátku řízení insolvenčnímu soudu a bylo mu povoleno oddlužení. Není mi však jasné, jaký postup ve věci dlužník očekává, když jeho splátky nebudou postačovat k uspokojení pohledávek věřitelů.

Jako příklad lze uvést insolvenční řízení Blanky V. vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 20368/2012. Dlužnice podala insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém uvedla informace o svém příjmu, a dále přiložila Smlouvu o důchodu, který jí bude měsíčně za účelem splnění oddlužení poskytován. Protože splnila všechny zákonné požadavky, bylo jí usnesením insolvenčního soudu č. j. KSPL 29 INS 20368/2012–A–9 povoleno oddlužení a následně usnesením č. j. KSPL 29 INS 20368/2012-B-7 schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. Jak je však patrné ze zpráv insolvenčního správce o stavu řízení⁵⁰, splátky od počátku nebyly dostačující ani k pokrytí pohledávek za majetkovou podstatou, dlužnice tedy věřitelům v průběhu řízení neuhradila nic. Insolvenční soud proto usnesením č. j. KSPL 29 INS 20368/2012-B-11 nařídil jednání k projednání návrhu na zrušení schváleného oddlužení a nařídil insolvenčnímu správci, aby předložil aktuální zprávu o průběhu oddlužení. S ohledem na všechny skutečnosti bylo následně rozhodnuto usnesením č. j. KSPL 29 INS 20368/2012-B-14, že se schválené oddlužení dlužníka zrušuje a na jeho majetek se prohlašuje konkurs.

Není též výjimkou, že rodiče, obvykle pobírající starobní či invalidní důchod, uzavřou několik smluv o půjčkách či úvěrech a finanční prostředky věnují svým dětem. Po nějaké době si podají insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a se svými dětmi uzavřou Smlouvu o příspěvku na splátky s tím, že jim bude poskytován příspěvek přesně v takové výši, aby byli schopni za

⁵⁰ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12985635>

5 let uhradit splátkami spolu s odměnou insolvenčního správce 30 % svých nezajištěných závazků.

Dlužnice Alena S., jejíž řízení je vedeno u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. KSCB 27 INS 14669/2011, uvedla ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení, že do obtížné finanční situace se dostala poté, co si neuváženě vzala několik úvěrů, aby pomohla dcerám zařídit domácnosti. Insolvenční soud již v odůvodnění usnesení č. j. KSCB 27 INS 14669/2011-A-6, kterým dlužnici uložil zaplatit zálohu na náklady řízení ve výši 20.000,-Kč, dovodil, že v případě, kdy závazky vznikly neuváženým jednáním dlužníka, navíc když finanční prostředky byly použity pro potřebu dalších osob, lze v jednání dlužnice spatřovat nepoctivý úmysl.

Oddlužení by mělo především pomoci tomu, kdo se v platební neschopnosti ocitl v důsledku zhoršení výdělkových poměrů nebo i v důsledku nedostatečně rozvážného či obezřetného počínání. Oddlužením je mu umožněno, aby se na konci insolvenčního řízení osvobodil od zbytku dluhů, je mu tak dána druhá šance. Avšak tato benevolence zákonodárce je kompenzována přesně danými podmínkami, mezi které patří i podmínka, že záměr dlužníka nesmí být nepoctivý.

Dlužnice se proti tomuto usnesení odvolala.⁵¹ Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl o snížení zálohy na náklady insolvenčního řízení a v odůvodnění usnesení č. j. 3 VSPH 1196/2011-A-11 uvedl, že insolvenční soud postupoval správně, když dlužnici uložil uhradit tuto zálohu, avšak při zvážení její výše je nutné vzít ohled na to, že se insolvenční řízení nenachází ve fázi, kdy se rozhoduje o tom, zda je dlužník v úpadku a jakou formou bude případný úpadek řešen. To však nevylučuje úvahu o nepoctivém záměru dlužnice při podání insolvenčního návrhu.

Dlužnice sníženou zálohu ve stanovené lhůtě uhradila.

Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSCB 27 INS 14669/2011-A-15 mimo jiné zjistil úpadek dlužnice, zamítl návrh na povolení oddlužení a na majetek dlužnice prohlásil konkurs. V odůvodnění tohoto usnesení insolvenční soud uvedl, že nelze povolit oddlužení tomu, kdo by jím byl osvobozen od závazků, které vznikly jeho vědomým neuvážlivým jednáním, kterým poškodil své věřitele, neboť v tom insolvenční soud spatřuje nepoctivý úmysl dlužníka.

⁵¹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=2945856>

Dlužnice se proti tomuto usnesení odvolala.⁵²

Vrchní soud v Praze svým usnesením 2 VSPH 281/2012-A-20⁵³ výroky výše uvedeného usnesení insolvenčního soudu o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a o prohlášení konkursu na majetek dlužnice zrušil a vrátil věc zpět v tomto rozsahu k dalšímu řízení. V odůvodnění pak uvedl, že v jednání dlužnice nespátřuje záměr zneužít institut oddlužení a vyhnout se tak uspokojení alespoň části svých závazků, ale naopak shledává snahu napravit pochybení v oblasti její ekonomické situace s tím, že i pro věřitele se v tomto případě jeví být výhodnější řešit úpadek oddlužením. Konkurs by v této situaci odporoval zásadám insolvenčního řízení, dle kterých nesmí být nikdo nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a má se dosáhnout rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.⁵⁴ Dle odvolacího soudu má dlužnice dostat šanci, aby svým přístupem přesvědčila insolvenční soud a své věřitele, že chce dostát svým závazkům v maximální možné míře, že její snaha je poctivá a vážná. Pokud by se v dalším průběhu řízení ukázalo, že se Vrchní soud v Praze ve svém úsudku mylil a dlužnice nepřistupuje k oddlužení dostatečně svědomitě či poctivě, lze kdykoli změnit způsob řešení úpadku, tedy na majetek dlužnice by byl definitivně prohlášen konkurs.

Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSCB 27 INS 14669/2011-B-10 povolil řešení úpadku dlužnice oddlužením a usnesením č. j. KSCB 27 INS 14669/2012-B-14 schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře. Insolvenční řízení v současné době řádně pokračuje.

Výrazné kolísání výše, resp. snížení příjmu dlužníka v průběhu insolvenčního řízení považuji ze zkušenosti za nejčastější překážku řádného oddlužení na straně dlužníka.

Dlužník Karel Ch., jehož řízení je vedeno u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 45 INS 22627/2011, uvedl a osvědčil ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení a jeho přílohách všechny zákonem stanovené skutečnosti. Usnesením č. j. KSUL 45 INS 22627/2011-A-8 mu bylo povoleno řešení úpadku oddlužením a následně usnesením č. j. KSUL 45 INS 22627/2011-B-3 schválil insolvenční soud oddlužení splátkovým kalendářem. Dlužníkovi byla v mezích ustanovení

⁵² <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3598810>

⁵³ <http://kraken.slv.cz/2VSPH281/2012>

⁵⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 5, písm. a)

insolvenčního zákona⁵⁵ určena pevná měsíční splátka ve výši 12.300,- Kč, kdy suma 8.500,-Kč má pokrýt po odečtení odměny insolvenčního správce asi 67 % nezajištěných pohledávek a suma 3.800,- Kč má být měsíčně zasílána insolvenčním správcem jako výživné, které dlužník hradí.

Ve zprávě insolvenčního správce o stavu řízení zveřejněné dne 10.12.2012 v ISIR informoval insolvenční správce soud, že dlužník přišel o zaměstnání, začíná podnikat a objevily se problémy s úhradou stanovených splátek. Dále sdělil, že obdržel usnesení Okresního soudu v Chomutově, kterým je dlužníkovi určena povinnost hradit další výživné, a konstatoval, že s ohledem na výše uvedené stanovená měsíční splátka není dostačující k pokrytí alespoň 50 % zjištěných pohledávek a výživného. Navrhl tedy, aby bylo změněno usnesení o schválení oddlužení tak, aby se pevná měsíční splátka navýšila o 5.000,- Kč.⁵⁶ V další zprávě insolvenčního správce o stavu řízení pak insolvenční správce uvádí, že dlužník insolvenčním soudem uloženou povinnost hradit měsíčně pevnou splátku neplní a s ohledem na jeho finanční možnosti lze předpokládat, že splnění podmínek oddlužení je pro něj nemožné.⁵⁷

Insolvenční soud nařídil jednání, na kterém dlužníka poučil dle § 418 insolvenčního zákona a rozhodl, že dle propočtu bude pro věřitele příznivější nadále pokračovat ve schváleném splátkovém kalendáři s tím, že pevná splátka bude navýšena na částku 19.300,- Kč.⁵⁸

Z dalších zveřejněných zpráv insolvenčního správce o stavu řízení je zřejmé, že dlužník svoji povinnost hradit splátky dle stanoveného splátkového kalendáře většinou neplnil. Insolvenční soud usnesením č. j. KSUL 45 INS 22627/2011-B-23 předvolal dlužníka a insolvenčního správce k informativnímu výslechu, kde dle protokolu byla provedena kontrola plnění splátek dlužníkem. Z jednání vyplynulo, že za současného stavu dlužník není schopen hradit řádně ani výživné a odměnu insolvenčního správce, natož plnit své závazky vůči věřitelům. Insolvenční správce proto navrhl, aby bylo oddlužení zrušeno a na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs.⁵⁹

Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSUL 45 INS 22627/2011-B-25 návrhu insolvenčního správce vyhověl. V odůvodnění tohoto usnesení mimo jiné

⁵⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 391 odst. 2

⁵⁶ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=6082380>

⁵⁷ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=6356241>

⁵⁸ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=7042747>

⁵⁹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=14958972>

uvedl, že pokračování oddlužení nebylo již ani v zájmu věřitelů, neboť ze splátek, které dlužník občasné zaslal, bylo hrazeno pouze dlužné výživné.

Podobným případem je řízení Martiny N. vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 19314/2011. Dlužnice podala insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém uvedla a v jehož přílohách doložila, že je v úpadku a její měsíční příjem ze zaměstnání je v takové výši, aby splátkami za 5 let uhradila včetně odměny insolvenčního správce více než 30 % svých nezajištěných závazků. Insolvenční soud usnesením č. j. KSPL 27 INS 19314/2011-A-10 zjistil úpadek a povolil řešení úpadku oddlužením a následně usnesením č. j. KSPL 27 INS 19314/2011-B-5 schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Jak je patrné z dokumentů zveřejněných v ISIR (Sdělení insolvenčního správce), dlužnice neuhradila řádně žádnou splátku, jak jí bylo uloženo výše zmíněným usnesením, věřitelům nebylo uhrazeno nic, splátky nepostačovaly ani na odměnu insolvenčního správce a výživné, které bylo dlužnici určeno. Insolvenční soud usnesením č. j. KSPL 27 INS 19314/2011-B-14 nařídil jednání, na které se však dlužnice nedostavila, neomluvila se a ani nepožádala o odročení jednání⁶⁰. Bylo tedy jednáno bez její přítomnosti. Insolvenční správce uvedl, že dlužnice je nekontaktní, dle informací od České správy sociálního zabezpečení nemá zaměstnavatele a není ani vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání. S ohledem na její přístup k oddlužení navrhl, aby schválené oddlužení bylo zrušeno a na majetek dlužnice byl prohlášen konkurs. Jednání bylo skončeno za účelem podání zprávy insolvenčního správce.

Insolvenčnímu správci se před podáním zprávy podařilo dlužnici telefonicky kontaktovat a na základě informací, které mu sdělila, doporučil zrušení schváleného oddlužení ještě odložit, a to alespoň do doby, než budou tvrzené skutečnosti osvědčeny.⁶¹ Přestože insolvenční správce dlužnici informoval, jak je třeba dále postupovat, aby oddlužení mohlo úspěšně proběhnout, dlužnice svůj přístup i přes sliby nezměnila, a proto insolvenční správce v další zprávě insolvenčnímu soudu navrhl, aby schválené oddlužení zrušil a na majetek dlužnice prohlásil konkurs.⁶²

⁶⁰ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=9798278>

⁶¹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=10408254>

⁶² <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=11185182>

Usnesením č. j. KSPL 27 INS 19314/2011-B-18 nařídil insolvenční soud jednání k projednání výše zmíněného návrhu insolvenčního správce. Na toto jednání se dlužnice opět nedostavila. Usnesením č. j. KSPL 27 INS 19314/2011-B-23 bylo následně schválené oddlužení zrušeno a na majetek dlužnice byl prohlášen konkurs.

Insolvenční soud může dlužníkovi, který o to ve svém návrhu na povolení oddlužení požádá, stanovit jinou měsíční výši splátek, pokud lze se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hodnota plnění, kterou obdrží nezajištění věřitelé, bude alespoň 50 % jejich pohledávek, nebo alespoň v takové výši, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.⁶³ Insolvenční soud přihlédně při rozhodování k důvodům, které vedly k úpadku, k celkové výši závazků, k současným a očekávaným příjmům, k opatřením dlužníka týkajících se zachování a zvyšování příjmů a snižování závazků a k doporučení věřitelů. Takovým návrhem ale insolvenční soud není nijak vázán a k opožděné žádosti nepřihlédně. Dlužník tedy svoji žádost musí uvést již ve formuláři, kde je pro tento účel vyhrazena zvláštní kolonka.

Důvody, které obvykle insolvenční soud při rozhodování o odlišné měsíční výši splátek v praxi zohlední a návrhu dlužníka vyhoví, jsou zdravotní komplikace dlužníka či blízkých členů rodiny, o které pečuje, péče o nemocné děti či starší rodiče a mimořádně zvýšené výdaje, například pokud je dlužník zaměstnán v zahraničí.

Dlužník Marek T., jehož řízení je vedeno u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 44 INS 34236/2014, ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení požádal o nižší než zákonem stanovenou splátku, konkrétně aby insolvenční soud určil, že jeho měsíční splátka bude ve výši 5.000,- Kč. O nižší splátku žádal s odůvodněním, že je finančně vyčerpaný. Uvedl, že se s přítelkyní pokouší o založení rodiny a obává se, že pokud by skutečně nastoupila na mateřskou a rodičovskou dovolenou, mohli by se dostat do dalších finančních potíží.

Insolvenční soud usnesením KSUL 44 INS 34236/2014-A-8 zjistil úpadek dlužníka a povolil řešení úpadku oddlužením. Následně usnesením KSUL 44 INS34236/2014-B-5 byl schválen způsob oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře a bylo mu určena pevná měsíční splátka ve výši 6.000,-

⁶³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 398 odst. 4

Kč. V odůvodnění insolvenční soud uvedl, že se ztotožnil s návrhem dlužníka, neboť za 5 let plnění se dostane věřitelům zahrnutým do splátkového kalendáře plnění ve výši přesahující 50 % jejich pohledávek, dále pak přihlédl k příčinám úpadku.

Nižší než zákonem stanovená splátka však nemusí mít podobu pevně dané sumy. Lze najít i případy, kdy je dlužníkovi běžná splátka o určitou částku ponížena. Příkladem je insolvenční řízení Aleše L. vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 61 INS 37073/2013. Dlužník ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení požádal o nižší než zákonem stanovenou splátku, přesněji aby soud určil, že měsíční splátka bude ve výši 6.500,- Kč. Tuto svoji žádost odůvodnil tím, že má další vysoké výdaje, které dále popsal. Uvedl, že žije v podnájmu společně se svojí přítelkyní a jejími třemi dětmi, přičemž ona je dlouhodobě nezaměstnaná, navrhovatel tedy zajišťuje ze svého příjmu chod celé domácnosti a všechny ostatní výdaje, a dále pak že hradí měsíčně výživné na své nezletilé děti, jak mu bylo určeno rozsudkem.⁶⁴

Usnesením č. j. KSPH 61 INS 37073/2013-A-9 byl zjištěn úpadek dlužníka a bylo mu insolvenčním soudem povoleno oddlužení. Následně pak usnesením č. j. KSPH 61 INS 37073/2013-B-9 schválil insolvenční soud oddlužení a uložil plátcí mzdy, aby celý čistý příjem dlužníka zasílal na určený účet insolvenčního správce, a plátcí důchodu, aby celý důchod nadále zasílal dlužníkovi. Insolvenčnímu správci bylo uloženo, aby po obdržení příjmu od plátce mzdy provedl s ohledem na výši důchodu výpočet nezabavitelné částky a tuto nezabavitelnou částku ponížil o 2.000,- Kč. V odůvodnění insolvenční soud uvedl, že vyhověl návrhu dlužníka na stanovení nižších splátek tímto způsobem, neboť přihlédl k tomu, že jeho přítelkyně je dlouhodobě nezaměstnaná, a k důvodům vzniku dluhů, kdy je zřejmé, že k nim přispěl i zhoršený zdravotní stav dlužníka.

Zdeněk Ch., jehož insolvenční řízení je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 65 INS 9743/2014, požádal ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení o nižší než zákonem stanovenou splátku, neboť uzavřel se zajištěným věřitelem dohodu, dle které nebude tento věřitel oprávněn udělit insolvenčnímu správci pokyn ke zpeněžení předmětu zajištění. Zároveň se dlužník zavázal, že bude pravidelně poskytovat tomuto věřiteli splátku ve výši 2.400,- Kč. Žádal tedy insolvenční soud, aby byla jeho

⁶⁴ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=9948189>, list č. 42 až 44

měsíční splátka v oddlužení ponížena o tuto částku, kterou použije k úhradě zajištěného dluhu.

Usnesením č. j. KSPL 65 INS 9743/2014-A-12 byl zjištěn úpadek dlužníka a bylo povoleno řešení úpadku dlužníka oddlužením. Insolvenční správce ve Zprávě o dosavadní činnosti a hospodářské situaci dlužníka uvedl, že neshledal důvody pro nepovolání oddlužení, avšak upozornil, že dlužníkem navrhovaným ponížením splátek by byl zajištěný věřitel zvýhodněn a uspokojení nezajištěných věřitelů by se o 23 % snížilo, doporučil tedy tento návrh zamítnout.⁶⁵

Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSPL 65 INS 9743/2014-B-13 schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře, ale návrh na stanovení nižších než zákonem určených měsíčních splátek zamítl, neboť takový postup, který by zvýhodnil některého z věřitelů, je v insolvenčním řízení nepřipustný.

c) Údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky

Ačkoli insolvenční zákon vyžaduje potvrzení o příjmech za období posledních 3 let, není vždy možné tuto podmínku dodržet. Z mé zkušenosti jsou nejpodstatnější potvrzení o příjmech za období těsně předcházející podání insolvenčního návrhu, která prokazují v návrhu tvrzené skutečnosti.

V této souvislosti lze poukázat na insolvenční řízení Veroniky Ch. vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 27 INS 11663/2011. Dlužnice ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení uvedla, že jí zaměstnavatel odmítl vydat potvrzení o příjmech za požadované období, a podala jej příslušnému insolvenčnímu soudu. Ten ji po zahájení insolvenčního řízení usnesením KSPL 27 INS 11663/2011-A-4 vyzval, aby ve lhůtě 7 dnů doplnila svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení tak, aby předložila doklad o čistém příjmu za poslední měsíc (výplatní pásku).

S otázkou prokázání výše příjmů dlužníka před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení souvisí poměrně těsně i problematika daňového bonusu, který se týká daňových poplatníků (tedy i dlužníků) s nižšími příjmy, případně s vyšším počtem dětí. Podstatou daňového bonusu je to, že poplatník/dlužník obdrží slevu na dani na každé vyživované dítě, které s ním žije ve společné (rodinné) domácnosti. „Je-li nárok poplatníka na

⁶⁵ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12850890>

daňové zvýhodnění podle odst. 1 vyšší než daňová povinnost vypočtená podle tohoto zákona za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem.“⁶⁶ Daňový bonus je v těchto případech dávkou poskytovanou státem, přičemž platebním místem je zaměstnavatel.⁶⁷

Pokud dlužník dokládá výši svých příjmů pro účely návrhu na povolení oddlužení, zahrnuje do těchto příjmů vše, co mu zaměstnavatel vyplácí (s výjimkou diet, cestovného apod.), tedy i daňový bonus. Problém pak nastává v okamžiku, kdy po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře začne zaměstnavatel provádět srážky z příjmů dlužníka. Opakovaně jsem se setkala s tím, že zaměstnavatel provede výpočet zabavitelné části příjmů pouze z faktické mzdy dlužníka, do které nezapočte daňový bonus s odůvodněním, že se nejedná o mzdu, ale o jiný příjem, který je poskytován jeho dětem.

Otázku daňového bonusu a jeho případného zahrnutí do zabavitelných příjmů dlužníka řeší usnesení Vrchního soudu v Praze ve věci č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50 (MSPH 93 INS 19653/2011). V otázce vratky daňového přeplatku dlužníci namítali, že podstatná část z něj nepatří jako splátka do oddlužení, neboť se jedná o daňový bonus na děti a byl též ve prospěch dětí spotřebován. Z toho důvodu podali odvolání proti usnesení Městského soudu v Praze, kterým jim byla uložena povinnost vydat daňový přeplatek na účet majetkové podstaty. Městský soud v Praze v odůvodnění vyložil, že daňový bonus je zvláštním plněním poskytovaným poplatníkovi státem, které se sice nezapočítává do základu pro výpočet srážek, ale započítává se do základu pro výpočet nepostižitelné částky. Soud dospěl k závěru, že daňový bonus lze postihnout exekucí, a proto jej lze srazit i pro účely oddlužení.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací potvrdil, že daňový bonus je zvláštním plněním ze strany státu, které nelze zahrnout do čisté mzdy. Současně však dovodil, že se jedná o mimořádné plnění dlužníkovi, které lze použít jako mimořádnou splátku při oddlužení.

Dle mých zkušeností bývá často velmi problematické dohodnout s účetním oddělením zaměstnavatele dlužníka provádění srážek daňového bonusu. Účetní obvykle argumentují tím, že zaměstnavatel není plátce, ale pouze platebním místem, a že povinnost vydat daňový bonus do oddlužení leží na dlužníkovi. Protože pro dlužníka a potažmo s tím i pro insolvenčního správce by bylo úkolem

⁶⁶ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 35c odst. 3

⁶⁷ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 35d odst. 4 a násl.

nadmíru časově i administrativně náročným ponechat vydání bonusu do oddlužení na dlužníkovi, je podle mě správným řešením vyzvat zaměstnavatele (s odvoláním na citované usnesení Vrchního soudu v Praze), aby buď daňový bonus přičetl k čisté mzdě dlužníka a pak provedl srážku zabavitelné části těchto (dvou různých) příjmů dlužníka, nebo aby vydal celý daňový bonus k rukám insolvenčního správce, který následně provede přepočty sám.

Vzhledem k tomu, že právě poplatníci s nízkými příjmy a s vypláceným daňovým bonusem tvoří nezanedbatelnou část skupiny dlužníků, kterým bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, měl by se touto problematikou zabývat i zákonodárce a stanovit jasná pravidla pro nakládání s daňovým bonusem ve vztahu k insolvenčnímu řízení.

d) Návrh způsobu oddlužení či sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší

Oddlužení lze provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.⁶⁸ Dlužník musí ve svém návrhu na povolení oddlužení uvést, jaký způsob oddlužení navrhuje, nebo uvést, že takový návrh nevznáší. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu a má též stejné účinky. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře má dlužník povinnost hradit ze svých příjmů splátkami 5 let nezajištěným věřitelům částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.⁶⁹ Tuto částku rozvrhne prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele v poměru dle jejich pohledávek a takovým způsobem, jak bylo určeno v rozhodnutí o schválení oddlužení.

Vladimír H., jehož řízení je vedeno u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 67 INS 19561/2014, ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení navrhl jako řešení svého úpadku oddlužení plněním splátkového kalendáře. Usnesením č. j. KSPH 67 INS 19561/2014-A-9 byl zjištěn úpadek a bylo povoleno řešení úpadku oddlužením. V dalším průběhu řízení byl před konáním přezkumného jednání insolvenčnímu soudu doručen hlasovací

⁶⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 398 odst. 1

⁶⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 398 odst. 3

lístek zajištěného věřitele Česká spořitelna, a. s., ve kterém bylo hlasováno, aby oddlužení bylo plněno prodejem majetkové podstaty.⁷⁰

Usnesením č. j. KSPH 67 INS 19561/2014-B-11 schválil insolvenční soud oddlužení dlužníka, a to zpeněžením majetkové podstaty. Přestože se oddlužení plněním splátkového kalendáře jevílo pro věřitele mnohem výhodnější, insolvenční soud postupoval dle usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. 29 NSČR 91/2013-B-35⁷¹, ze kterého vyplývá, že koncepce insolvenčního zákona je založena na určité vyváženosti práv a povinností dlužníka a jeho věřitelů. Na jedné straně dlužník, který splní podmínky stanovené insolvenčním zákonem, může prosadit oddlužení jako způsob řešení úpadku, a oprostít se tak od úhrady částí pohledávek zahrnutých do oddlužení v takovém rozsahu, v němž nebyly v řízení uspokojeny, a to bez souhlasu věřitelů, na druhé straně volba způsobu oddlužení je plně v rukou věřitelů. Insolvenční soud v případě, kdy o způsobu oddlužení rozhodne schůze věřitelů, dále nepřezkoumává, zda je tento způsob pro věřitele více či méně výhodný, a není oprávněn takové rozhodnutí měnit. Oprávněn k podání odvolání proti způsobu řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je dle § 406 odst. 4 insolvenčního zákona pouze věřitel, který proti přijetí schváleného způsobu oddlužení hlasoval.

Ve výše popsaném případě tedy o způsobu oddlužení rozhodl jediný hlasující věřitel.

V případě Martiny S., jejíž řízení je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 56 INS 8063/2012, bylo usnesením č. j. KSPL 56 INS 8063/2012-B-2 rozhodnuto o způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, a to insolvenčním soudem.

Dlužnice ve svém insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení navrhovala oddlužení plněním splátkového kalendáře s tím, že její nedostačující příjem bude doplněn příspěvkem, který jí bude poskytován na základě Smlouvy o důchodu, jež je součástí příloh návrhu.⁷² Insolvenční správce ve své zprávě⁷³ uvedl, že s ohledem na příjmy dlužnice a rozsah jejího majetku jsou možné oba způsoby oddlužení. Protože o způsobu oddlužení žádný z věřitelů nehlasoval, rozhodl o něm insolvenční soud dle svého uvážení. V tomto případě vycházel z rozsahu majetkové podstaty dlužnice a s ohledem na rychlost a

⁷⁰ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=15109858>

⁷¹ <http://www.slv.cz/29NSCR91/2013>

⁷² <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=4158017>, str. č. 7 a 8

⁷³ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=4536052>

hospodárnost postupu rozhodl výše zmíněným usnesením o způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Zajištění věřitelé se i v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře uspokojí pouze z výtěžku zpeněžení zajištění. Postupuje se obdobně dle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu. Záleží pouze na vůli věřitele, zda si v řízení podá přihlášku jako zajištěnou. Svoji pohledávku může v přihlášce označit i jako nezajištěnou.

Poměrně kuriózním případem týkajícím se uspokojení pohledávky zajištěného věřitele je insolvenční řízení manželů Jindřicha a Lenky W., které je vedeno u Krajského soudu v Ústí nad Labem společně pod sp. zn. KSUL 71 INS 18659/2011. Dlužníkům byl ještě v době před podáním insolvenčních návrhů spojených s návrhy na povolení oddlužení kvůli finančním obtížím a neplnění závazku v nedobrovolné dražbě prodán byt. Nedopatřením však nebyl zároveň s bytem prodán i spoluvlastnický podíl na společném pozemku, který k tomuto bytu náležel. I přesto, že je zřejmé, že hodnota takové nemovitosti je minimální, podali si v insolvenčním řízení dva věřitelé přihlášku jako zajištění, a to na částku 641,- Kč a 72.216,--Kč. Tito dva věřitelé nemají v tomto řízení již jinou možnost, než že jejich pohledávky budou uspokojeny ze zajištění, přestože se jedná o věc s minimální hodnotou. Dodnes nebyl tento pozemek v insolvenčním řízení zpeněžen.

V.

Poctivý úmysl dlužníka – zákonná ustanovení a jejich aplikace v konkrétní rozhodovací praxi soudů

Insolvenční zákon v ustanovení § 395 odst. 1 a 2 uvádí, že jestliže lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že je návrhem na povolení oddlužení sledován nepoctivý záměr, pak bude insolvenčním soudem zamítnut. To platí i v případě, kdy dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný či nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Není-li oddlužení schváleno, insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem.

Dřívější právní úprava obsahovala ještě v dalším odstavci § 395 upřesnění, že na takový nepoctivý záměr, který je sledován návrhem na povolení oddlužení, lze usuzovat, pokud ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu probíhalo v posledních 5 letech insolvenční či jiné řízení řešící úpadek, a to s ohledem na výsledek tohoto řízení, nebo podle výpisu z rejstříku trestů proběhlo v posledních 5 letech trestní řízení skončené pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. O nepoctivý záměr se nejedná, lze-li na to usuzovat dle dlužníkem prokázaných skutečností.

Vyjdou-li najevo skutečnosti, na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že je oddlužením sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud schválené oddlužení zruší a rozhodne o způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem.⁷⁴

Konkrétní aplikaci jednotlivých ustanovení týkajících se poctivého úmyslu dlužníka v praxi lze demonstrovat na vybraných případech.

Petr L., KSCB 25 INS 17978/2011

Dlužník podal dne 5.10.2011 insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém popsal všechny potřebné skutečnosti a doložil vedle dalších i doklady, ze kterých bylo zřejmé, že jeho příjem je dostatečný k tomu, aby splátkami za 5 let uhradil více než 3 0% svých nezajištěných závazků.

⁷⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 418 odst. 3

Insolvenční soud dlužníka vyzval usnesením č. j. KSCB 25 INS 17978/2011-A-6 dlužníka, aby svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení doplnil s tím, že má označit všechna probíhající či již skončená řízení týkající se majetku. Dlužník na výzvu odpověděl sdělením, ve kterém mimo jiné uvedl, že nemá žádný majetek a dědictví po otci se zřekl ve prospěch své matky.

Insolvenční soud na toto sdělení reagoval tak, že dlužníka předvolal ke slyšení⁷⁵, při kterém ho poučil o podmínkách, za nichž lze povolit oddlužení, a o podmínkách, za nichž insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne dle ustanovení § 395 insolvenčního zákona. Dále pak byl poučen o postupu soudu podle § 396 insolvenčního zákona v případě, že návrh na povolení oddlužení bude zamítnut.⁷⁶

Následně bylo insolvenčním soudem vydáno usnesení č. j. KSCB 25 INS 17978/2011-A-14, kterým byl zjištěn úpadek dlužníka a na jeho majetek byl prohlášen konkurs, neboť v době, kdy odmítl dědictví po otci, již měl závazky vůči svým věřitelům, což lze považovat s ohledem na podaný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení za nepoctivý úmysl.

Dlužník se proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a o tom, že na jeho majetek se prohlašuje konkurs, odvolal a opětovně žádal o povolení oddlužení.

Vrchní soud v Praze jako odvolací soud usnesením č. j. 1 VSPH 710/2012-A-22⁷⁷ rozhodl, že se usnesení insolvenčního soudu v těchto bodech zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V odůvodnění uvedl, že posuzování, zda jde o nepoctivý záměr, je ryze subjektivní a insolvenční soud má nejen právo, ale i povinnost uvážit a posoudit všechny významné okolnosti. Oddlužením má být poskytnuta druhá šance především fyzické osobě nepodnikateli, kterou by jinak čekalo celoživotní splácení narůstajících dluhů. Má pomoci i v situaci, kdy se osoba v důsledku zhoršení výdělkových poměrů či v důsledku svého nedostatečně rozvážného i obezřetného počínání ocitla v dluhové pasti. Dle zákonodárce dlužníka k řádnému plnění povinností v průběhu řízení motivuje vyhlídka osvobození od zbytku dluhů, pro věřitele pak spatřuje jako výhodnější skutečnost, že byť obdrží pouze část pohledávky, bude tomu tak

⁷⁵ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3210883>

⁷⁶ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=3339519>

⁷⁷ <http://www.slv.cz/1VSPH710/2012-A-22>

v kratším časovém období. Celkově pak považuje za výhodnější z ekonomického hlediska obnovení koupěschopnosti dlužníka. Řešení úpadku dlužníka konkursem je na místě, nejsou-li dány podmínky pro oddlužení, nebo ukáže-li se, že je oddlužení neuskutečnitelné. Odvolací soud nespatřuje v popsaném jednání dlužníka nepoctivý úmysl, přestože souhlasí s tím, že svým tehdejším jednáním poškodil zájmy věřitelů. Avšak zdůraznil, že závěr o nepoctivém úmyslu se týká pouze této fáze insolvenčního řízení a není vyloučeno, aby byl s ohledem na případné nové rozhodné poznatky změněn.

Insolvenční soud tedy následně usnesením č. j. KSCB 25 INS 17978/2011-A-24 povolil řešení úpadku oddlužením a usnesením č. j. KSCB 25 INS 17978/2011-B-4 schválil oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře.

Jak je patrné ze zveřejněných zpráv insolvenčního správce, dlužník dlouhodobě nehradil pravidelné splátky v dostatečné výši – nepostačovaly ani na úhradu pohledávek za majetkovou podstatou. Dne 11.2.2015 se konalo nařízené jednání, kde se dlužník ozřejmil důvod, proč tato situace nastala, a zavázal se hradit měsíčně na účet majetkové podstaty částku v takové výši, aby byly plněny podmínky oddlužení. Insolvenční správce s jeho návrhem souhlasil. Insolvenční soud tedy konstatoval, že nadále bude ponechán v platnosti splátkový kalendář. Nyní je na dlužníkovi, aby řádně plnil měsíční splátky.

Aleš O., KSPH 42 INS 29237/2013

Dlužník podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém uvedl, že kromě osobních věcí a obvyklého vybavení domácnosti je majitelem bytu, a to včetně spoluvlastnického podílu na společných částech budovy a pozemku. Také v návrhu uvedl, že žádá o nižší než zákonem určené splátky, a to ve výši 2.874,- Kč, neboť má vysoké náklady na bydlení.

Poté, co na výzvu insolvenčního soudu doplnil do sbírky listin znalecký posudek na nemovitost a byl mu určen insolvenční správce, usnesením č. j. KSPH 42 INS 29237/2013-A-14 byl zjištěn jeho úpadek a bylo mu povoleno řešení úpadku oddlužením.

Ve stanovené lhůtě si 4 věřitelé přihlásili své pohledávky vůči dlužníkovi. Jedna z přihlášených pohledávek byla zajištěná, jednalo se o hypoteční úvěr.⁷⁸

⁷⁸ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=11387731> str. 7 a 8

Na přezkumném jednání byly přezkoumány všechny přihlášené pohledávky, správcem ani dlužníkem nebyla žádná popřena. Usnesením bylo povoleno oddlužení plněním splátkového kalendáře a dlužníkovu návrhu na stanovení nižších než zákonem určených splátek bylo vyhověno tak, jak sám dlužník po dohodě s insolvenčním správcem během přezkumného jednání navrhl, tedy byla stanovena splátka v takové výši, aby dlužník za 5 let uhradil 100 % svých nezajištěných závazků, konkrétně pevná měsíční splátka ve výši 4.500,- Kč.⁷⁹

3 týdny po přezkumném jednání byl insolvenčnímu soudu doručen Návrh na zrušení schváleného oddlužení⁸⁰. Insolvenční správce v něm popsal, že se na něj obrátila finanční poradkyně dlužníka a informovala ho, že má otec dlužníka v plánu odkoupit pohledávku od zajištěného věřitele a po zveřejnění usnesení o schválení oddlužení poskytne dlužníkovi dar ve výši celkové sumy nezajištěných závazků. Takové jednání vyhodnotil insolvenční správce jako obcházení zákona. Důvodem, proč dlužník žádal o oddlužení, přestože je schopen vyplatit všechny své pohledávky, je to, že hypoteční úvěr, který mu byl poskytnut věřitelem GE Money Bank, a.s., byl nevýhodný. Banka požadovala za změnu fixačního období úhradu sankce ve výši ušlých úroků, které by dlužník uhradil za celé období fixace. Proto využil oddlužení jako jedinou možnost, jak dosáhnout předčasného zesplatnění tohoto hypotečního úvěru. Všechny výše popsané skutečnosti byly potvrzeny pracovníkem GE Money Bank, a.s.

Insolvenční správce je toho názoru, že v jednání dlužníka spatřuje mimo jiné nepoctivý záměr, který je důvodem pro zrušení oddlužení. Navrhl tedy, aby insolvenční soud schválené oddlužení ústně vyhlášené na přezkumném jednání zrušil a na majetek dlužníka prohlásil konkurs.

Dodnes insolvenční soud nezveřejnil žádné další usnesení, pouze další zprávu insolvenčního správce, která doplňuje předcházející.⁸¹

Tento případ se vymyká ze standardu tím, že dlužník, aby ušetřil za úroky, vstoupil do oddlužení, tedy chce využít tohoto institutu, aniž by byl v tíživé finanční situaci. Protože si v době, kdy plánoval vstup do oddlužení, vzal – zřejmě účelově - několik úvěrů, aby naplnil podmínku četnosti věřitelů, přestože věděl, že je nebude splácet, je možné, že svým jednáním naplnil též znaky některého

⁷⁹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=11768015>

⁸⁰ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12617688>

⁸¹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=14827223>

z trestných činů uvedených v Hlavě V trestního zákona. Je otázkou, jak se bude toto insolvenční řízení dále vyvíjet a jak k jednání dlužníka přistoupí insolvenční soud - zda s ohledem na to, že budou uspokojeny všechny pohledávky v plné výši, ponechá dlužníka v režimu oddlužení, nebo na jeho majetek pro nepoctivý úmysl prohlásí konkurs, jak navrhuje insolvenční správce.

Alena a Petr T., KSPL 56 INS 14393/2013

Manželé - dlužníci dne 22.5.2013 podali každý svůj insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení Krajskému soudu v Plzni, který jejich řízení spojil a vede ho pod společnou spisovou značkou. Protože jejich návrhy byly bezvadné, byl usnesením č. j. KSPL 56 INS 14393/2013-A-9 zjištěn jejich úpadek a povoleno řešení úpadku oddlužením a následně usnesením č. j. KSPL 56 INS 14393/2013-B-4 bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to i za situace, kdy lze více než 30 % uspokojení zjištěných pohledávek dosáhnout jen v případě odmítnutí jedné z přihlášek, neboť v ní popsané dílčí pohledávky byly popřeny z více než 50 %.

11.2.2014 byl v ISIR zveřejněn Návrh na postup dle § 418 odst. 1, písm. a) insolvenčního zákona.⁸² Insolvenční správce informoval insolvenční soud, že byl dne 5.12.2013 vyzván notářkou k vyjádření ohledně dědictví po otci dlužnice, konkrétně zda dlužnice musí přijmout svůj podíl. Insolvenční správce nesouhlasil s odmítnutím dědictví ani s uzavřením dohody o vypořádání dědictví, dle které by dlužnice obdržela méně, než by jí náleželo. O tomto informoval i dlužnici a její matku s tím, že dědictví je třeba zpeněžit a vydat do oddlužení jako mimořádnou splátku, neboť tak stanovuje insolvenční zákon §412 odst.1 písm. b) a odst. 3. Dne 6.2.2014 pak obdržel usnesení Okresního soudu v Klatovech, kterým bylo rozhodnuto o dědictví tak, že byla schválena dohoda o vypořádání dědictví, dle které celé dědictví nabývá matka dlužnice, která je povinna vyplatit dlužnici zákonný dědický podíl ve výši 143.050,--Kč do 5 let od data uzavření této dohody. Účastníci dohody se vzdali práva na odvolání, ta tedy nabyla právní moci 4.2.2014. Insolvenční správce spatřuje v jednání dlužnice nepoctivý záměr, neboť plnění ve prospěch dlužnice vyplývající z dědické dohody může být provedeno kdykoli do 4.2.2019, tedy i v době po skončení oddlužení. Také lhůta 5 let mu

⁸² <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=10823014>

případá značně nepřiměřená. Jako řešení vidí rozpočet sumy do splátek, které by byly měsíčně zasílány na účet majetkové podstaty, takové ujednání ale v dědické dohodě není. Dle výpočtu může takto být věřitelům odňato plnění představující 16,48 % zjištěných pohledávek, a to za situace, kdy bylo schváleno oddlužení i přesto, že příjem dlužníků nepostačoval k úhradě 30% zjištěných pohledávek. Dědickou dohodu považuje za účelovou a navrhuje, aby insolvenční soud ve smyslu ustanovení § 418 odst. 1 písm. a) rozhodl, že se schválené oddlužení ruší a na majetek dlužníků prohlašuje konkurs.

Insolvenční soud následně usnesením č. j. KSPL 56 INS 14393/2013-B-11 uložil dlužnici povinnost do 6 měsíců od doručení uhradit na účet majetkové podstaty sumu představující její dědický podíl. Přestože usnesení obsahovalo poučení, že odvolání proti němu není přípustné, dlužnice se odvolala. Ve svém odvolání uvedla, že lhůta byla chybně stanovena notářkou, ona si až později uvědomila, že končí později než stanovený splátkový kalendář oddlužení. Za svoji chybu se omlouvá a žádá o opravu dědické dohody tak, že lhůta bude zkrácena na 3 roky.

Usnesením č. j. KSPL 56 INS 14393/2013-B-14 byla dlužnice insolvenčním soudem vyzvána, aby ve stanovené lhůtě odstranila vady odvolání s tím, že neučiní-li tak, bude podání odmítnuto. Dlužnice však na toto usnesení nijak nereagovala. Věc byla následně předložena Vrchnímu soudu v Praze. Prozatím o ní není nijak rozhodnuto. V poslední zveřejněné zprávě insolvenční správce uvedl, že dědický podíl dlužnice nebyl do dne podání zprávy uhrazen.⁸³

Je velmi běžné, že se dlužníci v podobných případech pokoušejí obejít insolvenční zákon a zbýt se povinností přijmout dědictví, aniž by si uvědomili, že se tím mohou dostat do situace, kdy bude vážně ohrožena jejich šance řešit své závazky oddlužením.

Dita H., KSPL 54 INS 1712/2013

Dlužnice podala insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V příslušné kolonce formuláře žádala, aby jí byla stanovena nižší než zákonem určená měsíční splátka, neboť se právě rozvádí a zůstane sama se dvěma dcerami, ke kterým má vyživovací povinnost. Poté, co na výzvu soudu svůj návrh

⁸³ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=14941438>

doplnila, byla jí usnesením KSPL 54 INS 1712/2013-A-8 uložena povinnost zaplatit zálohu na náklady řízení ve výši 5.000,--Kč.

Dlužnice se proti výroku tohoto usnesení odvolala, a to tak, že dne 20.2.2013 bylo v insolvenčním rejstříku ISIR zveřejněno odvolání⁸⁴, které obsahovalo pouze sdělení, že se dlužnice proti výše uvedenému usnesení odvolává s tím, že bližší odůvodnění zašle v náhradní lhůtě 15 pracovních dnů, protože její právní zástupce odjíždí na zahraniční dovolenou a odůvodnění bude schopen sepsat až po návratu z této dovolené. Toto doplnění však insolvenčnímu soudu zaslala až po měsíci, v insolvenčním rejstříku ISIR bylo zveřejněno 20.3.2013.

Věc byla předložena Vrchnímu soudu v Praze, který usnesením 1 VSPH 494/2013-A-14⁸⁵ změnil rozhodnutí insolvenčního soudu a dlužnici uložil povinnost zaplatit zálohu na náklady řízení ve výši 2.000,- Kč.

Dlužnice sníženou částku uhradila a byl jí určen insolvenční správce. Následně usnesením č. j. KSPL 54 INS 1712/2013-A-20 byl zjištěn úpadek dlužnice a bylo jí povoleno řešení úpadku oddlužením. Také byl určen termín konání přezkumného jednání na den 18.10.2013.

Dne 10.10.2013 byla v insolvenčním rejstříku ISIR zveřejněna Žádost o odročení jednání podaná za dlužnici její matkou a odůvodněná tím, že dlužnice je po úrazu a léčí se.⁸⁶ Jednání bylo odročeno a usnesením KSPL 54 INS 1712/2013-B-5 nařízeno na den 5.3.2014.

V protokolu z přezkumného jednání⁸⁷, které se konalo ve stanoveném termínu, je uvedeno, že se dlužnice nedostavila a omluvila se prostřednictvím insolvenčního správce. Jednání dál probíhalo bez přítomnosti dlužnice. Insolvenční správce v jeho průběhu popřel z části jednu z přihlášených pohledávek. V závěru pak doporučil schválit povolené oddlužení plněním splátkového kalendáře, avšak za předpokladu, že dlužnice předloží doklad o tom, že jí bude matkou poskytován příspěvek na splátku v dostatečné výši, jak mu ústně přislíbila.

Dlužnice prostřednictvím zaměstnavatele podala další Žádost o odročení jednání ze zdravotních důvodů. Navrhovala, aby termín konání přezkumného jednání zůstal prozatím nestanoven, tedy aby jednání bylo odročeno na neurčito,

⁸⁴ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=6662181>

⁸⁵ <http://www.slv.cz/1VSPH280/2010-A-12>

⁸⁶ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=9019782>

⁸⁷ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=11161485>

do doby, než jí její zdravotní stav umožní se jednání zúčastnit. Tato žádost byla v insolvenčním rejstříku ISIR zveřejněna dne 10.3.2014.⁸⁸ Poté, co dlužnice předložila insolvenčnímu soudu požadovanou Smlouvu o finančním důchodu, bylo usnesením č. j. KSPL 54 INS 1712/2013-B-11 schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. V článku II. tohoto usnesení pak byl uveden souhrn všech pohledávek nezajištěných věřitelů.

V zákonem stanovené lhůtě se dlužnice proti článku II. výše zmíněného usnesení odvolala.⁸⁹ Insolvenčnímu soudu bylo e-mailem doručeno odvolání s tím, že bude doručeno také do podatelny. Dlužnice v něm uvedla pouze to, že se odvolává, bližší odůvodnění doručí do 15 pracovních dnů, neboť její právní zástupce odjíždí na zahraniční dovolenou a odůvodnění jí bude schopen sepsat až po návratu. Toto odvolání bylo prakticky shodné s odvoláním, které dlužnice v předcházející fázi insolvenčního řízení podala proti uložené povinnosti zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení.

Věc byla předána Vrchnímu soudu v Praze, který usnesením ze dne 16.7.2014 č. j. 3 VSPH 1129/2014-B-16 dlužnici vyzval, aby své odvolání doplnila. Dlužnice své odvolání doplnila, a to tak, že byla velmi překvapená, když zjistila, že její druhá žádost o odročení jednání nebyla doručena do insolvenční podatelny včas, ačkoli ji posílala týden před stanoveným datem jednání. Považuje za pochybení, že se nemohla vyjádřit k přezkoumávaným pohledávkám a popřít je. Domáhá se tedy, aby bylo vyvoláno nové přezkumné jednání. Toto doplnění zaslala nejprve e-mailem, ve kterém se vyjádřila, že nechápe, jak je možné, že se některé dokumenty doručené do insolvenční podatelny Krajského soudu v Plzni ztratí – v jejím případě již druhé podání.⁹⁰

Odvolací soud usnesením č. j. 3 VSPH 1129/2014-B-23⁹¹ napadené usnesení soudu prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu projednání. Dle jeho názoru insolvenční soud pochybil, nejen proto, že neprojednal, nebo alespoň neodůvodnil dlužnicí navrhované nižší než zákonem určené měsíční splátky, ale i proto, že konal přezkumné jednání bez přítomnosti dlužnice. Tím jí bylo upřeno právo na projednání věci v její přítomnosti. Tímto postupem insolvenčního soudu byla hrubě porušena práva dlužnice jako účastníka řízení.

⁸⁸ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=11236103>

⁸⁹ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=12248214>

⁹⁰ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=13723431>

⁹¹ <http://www.slv.cz/3VSPH1129/2014-B-23>

Usnesením č. j. KSPL 54 INS 1712/2013–B-26 bylo nařízeno nové přezkumné jednání na den 4.2.2015, na které se dlužnice dostavila i se svým právním zástupcem. Z důvodu nejasnosti ohledně jedné z přihlášených pohledávek byla přezkoumávána pouze jedna přihláška, kterou dlužnice popřela co do důvodu i výše, a insolvenčním soudem bylo stanoveno, že za účelem konání zvláštního přezkumného jednání se toto odročuje na 3.6.2015.⁹²

Insolvenční správce ve své poslední zprávě zveřejněné v ISIR uvedl podezření, že dlužnice není v řízení vedena poctivým záměrem oddlužit se.⁹³ Domnívá se, že institut oddlužení využívá k vyřešení vztahu s bývalým manželem a vyhýbá se povinnosti hradit závazky, a to účelovým protahováním počáteční fáze insolvenčního řízení. Dle jeho názoru dlužnice očekává, že se zcela vyhne hrazení závazků, když budou uspokojeny prodejem nemovitosti bývalého manžela. Insolvenční správce proto navrhuje schválené oddlužení zrušit a prohlásit na majetek dlužnice konkurs.

Výše popsané insolvenční řízení je extrémní délkou počáteční fáze. Pokud na zvláštním přezkumném jednání dojde konečně k rozhodnutí, jak bude úpadek dlužnice řešen, bude tomu tak po 30 měsících od podání insolvenčního návrhu.

Jitka Š., KSPL 54 INS 29336/2014

Dlužnice podala bezvadný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V něm uvedla, že nevlastní žádný majetek. Usnesením č. j. KSPL 54 INS 29336/2014-A-10 byl zjištěn úpadek a bylo jí povoleno oddlužení.

Insolvenční správce ve Zprávě o hospodářské situaci dlužníka informoval insolvenční soud o závažných skutečnostech.⁹⁴ Zjistil, že dlužnice ukončila podnikání dva týdny před podáním svého insolvenčního návrhu a značnou část dluhů tvoří závazky pocházející z podnikání. Dále dle jeho zjištění uvedla dlužnice vědomě nepravdivé údaje týkající se jejího majetku. Zatajila svůj družstevní podíl spojený s nájmem bytu, přičemž tvrdila, že byt má společně s manželem pouze pronajatý, a vybavení tohoto bytu, o kterém předložila čestné

⁹² <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16610568>

⁹³ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=16864854>

⁹⁴ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=17199186>

prohlášení, že je pouze zapůjčené.⁹⁵ Dopustila se tedy jednání, které popisuje insolvenční zákon v ustanovení § 412 odst. 1 písm. b).

Insolvenční správce dále z příloh insolvenčního návrhu zjistil, že dlužnice zpronevěřila finanční prostředky svého obchodního partnera a uzavřela fiktivní smlouvu o půjčce, přičemž po zjištění obou skutečností vystavila nekrytou směnku splatnou den poté, co podepsala svůj insolvenční návrh.

Zpráva insolvenčního správce je posledním zveřejněným dokumentem v tomto probíhajícím insolvenčním řízení. Je otázkou, jak k těmto zjištěním přistoupí insolvenční soud a věřitelé. Dle mého názoru nevedl dlužnici poctivý úmysl a spíše bych očekávala, že bude povolené oddlužení zrušeno a na její majetek bude prohlášen konkurs.

Jiří B., DiS, MSPH 89 INS 13383/2012

Dlužník podal bezvadný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení včetně veškerých zákonem stanovených příloh. Byl mu určen insolvenční správce a usnesením č. j. MSPH 89 INS 13383/2012-A-18 byl zjištěn jeho úpadek a bylo povoleno řešení úpadku oddlužením.

Insolvenční správce ve své Zprávě o činnosti uvedl, že nespátřuje nic, co by odůvodňovalo zamítnutí návrhu na oddlužení, a doporučil, aby proběhlo formou plnění splátkového kalendáře.⁹⁶

Dne 5.11.2012 se konalo přezkumné jednání a následně schůze věřitelů.⁹⁷ Kromě dlužníka a insolvenčního správce se dostavili i zástupci dvou věřitelů. Po zahájení schůze věřitelů seznámil insolvenční soud přítomné věřitele s programem, představil jim přítomného insolvenčního správce a poučil je o jejich právech.

Poté, co je insolvenční správce informoval o své dosavadní činnosti a bylo konstatováno, že všichni mají pohledávku zjištěnou, byl jednomyslně zvolen jako zástupce věřitelů věřitel č. 1. Následně bylo věřiteli hlasováno o způsobu oddlužení.

Protože to nebylo zřejmé z insolvenčního návrhu, dotázal se insolvenční soud dlužníka, jak se do své tíživé finanční situace dostal. Ten uvedl, že si v době,

⁹⁵ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=15273342>, str. 34 a 35

⁹⁶ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=5803479>, str. 6 a 7

⁹⁷ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=5817029>

kdy ho přestali podporovat rodiče, vzal několik úvěrů, které použil k doplnění chybějících finančních prostředků, hradil si školné a cestoval. Také si pořídil nějaké spotřební zboží. Protože část jeho příjmu tvořily výdělky z brigád, o které postupně přišel, přičemž tuto situaci nepředpokládal, dostal se do finančních potíží.

Věřitel č. 9 vystoupil s tím, že dle jeho poznatků dlužník vede nezodpovědný život a že ví o tom, že jen v posledním roce byl 3x letecky v zahraničí a nechává si šít obleky na míru. V popsáném jednání shledával věřitel známky nepoctivosti. Insolvenční správce i přes tato zjištění doporučil oddlužení splátkovým kalendářem, neboť se domníval, že i za těchto okolností to bude pro věřitele výhodnější. S oddlužením dlužníka však věřitel č. 9 zásadně nesouhlasil a trval na tom, aby byl na jeho majetek prohlášen konkurs.

Dlužník se k tomuto vyjádřil tak, že si je vědom svého nezodpovědného chování, ale nyní pouze využívá toho, co mu insolvenční zákon umožňuje, a vyvracel tvrzení věřitele č. 9. Insolvenční soud vyzval přítomné věřitele k tomu, aby hlasovali o oddlužení dlužníka, neboť se v tomto případě může jednat o nepoctivý záměr. K výsledkům hlasování pak přihlédne při svém rozhodování o tom, zda schválit, či neschválit oddlužení. Vzhledem k tomu, že dlužník nedisponoval žádným majetkem, nepřipadal způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v úvahu, bylo tedy možné jen oddlužení plněním splátkového kalendáře, nebo prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Protože dlužník č. 9 disponoval majoritním podílem hlasů, nezískalo oddlužení plněním splátkového kalendáře nadpoloviční většinu. Jednání bylo skončeno s tím, že insolvenčním soudem bude rozhodnuto.

Ještě v tentýž den, kdy se konalo přezkumné jednání, doručil dlužník insolvenčnímu soudu písemné doplnění svého stanoviska.⁹⁸ Ohradil se proti tomu, že by jeho návrh byl neúplný, a to především co se týká absence informací o tom, jak se dostal do tíživé finanční situace. Stanovisko věřitele č. 9 vnímal jako osobně zaměřené s cílem se mstít a považuje je vůči ostatním věřitelům za bezohledné. Sám považuje za vhodnější řešení jeho situace schválení oddlužení.

Uvedl, že dluhy samy o sobě nejsou trestné a on jen využívá možnost nabídnutou zákonnou legislativou. Nemá pocit, že by jeho jednání bylo nekorektní, a odmítá názor, že by se v jeho případě jednalo o nepoctivý úmysl.

⁹⁸ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=5817712>

Z dalších uvedených skutečností je patrné, že věřitel č. 9, respektive věřitelka, byla v minulosti jeho partnerkou, přičemž sama spolučerpala některé úvěry a u jednoho je zavázaná jako spoludlužnice.

Dlužník se nebránil dohodě s věřiteli, že i po skončení oddlužení jim uhradí další část závazku, avšak uvedl, že jeho bývalé partnerce jde jen o pomstu, a takové řešení odmítá.

Insolvenční soud následně rozhodl usnesením č. j. MSPH 89 INS 13383/2012-B-11, že se oddlužení neschvaluje a na majetek dlužníka se prohlašuje konkurs. V odůvodnění popsal průběh schůze věřitelů a dále uvedl, že věřitel č. 9 podložil svá tvrzení o nepoctivém úmyslu dlužníka výpisy ze sociální sítě Facebook, z jejichž obsahu je patrné, že se dlužník i po podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení choval nezodpovědně a rozhodně nelze jeho v chování spatřovat snahu v nejvyšší možné míře uspokojit své věřitele. Kromě toho, že cestuje a pořádá večírky, bylo dotazem na zaměstnavatele zjištěno, že si po podání insolvenčního návrhu vzal v zaměstnání neplacené volno trvající téměř 6 měsíců.

Nepoctivý úmysl dlužníka spatřoval soud především v jeho nezřízeném utrácení, ve kterém pokračoval i po podání insolvenčního návrhu. Z dlužníkovy jednání je patrná především neochota dostát svým závazkům, nikoli neschopnost, a pokouší se zneužít institut oddlužení. Proto insolvenční soud rozhodl v souladu s ustanovením § 395 odst. 1, povolené oddlužení neschválil a na majetek dlužníka prohlásil konkurs.

Dlužník se proti tomuto usnesení odvolal. Žádal, aby Vrchní soud v Praze rozhodnutí přehodnotil a schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře. Svě odvolání poměrně široce odůvodnil. Ohradil se proti tomu, že insolvenční soud dospěl k přesvědčení, že ho vede nepoctivý záměr, pouze z podkladů dodaných jediným věřitelem, aniž by ověřil jejich pravost a objektivně a spravedlivě je přezkoumal. Je přesvědčen, že takový postup byl zvolen, aby si insolvenční soud svoji práci co nejvíce usnadnil a zjednodušil, a zaráží ho, že vzhledem k celkové délce dosavadního řízení bylo toto usnesení vydáno 4 dny po přezkumném jednání. Dle jeho slov byl návrh „smeten ze stolu“.

Dlužník popřel, že by svým jednáním sledoval nepoctivý záměr, avšak uznal, že se do insolvenční situace dostal lehkomyšlným a neuváženým jednáním, ale domnívám se, že tak by se mohlo nahlížet snad na každého dlužníka. Ta část odůvodnění usnesení insolvenčního soudu, která popisuje jeho jednání, se ho

dotýká a uráží ho. Nechápe, proč je stavěn do pozice, že se snaží své věřitele okrást – není jeho chybou, že institut oddlužení diskriminuje věřitele.

Dlužník ve svém podání dále uvedl, že ono „svižné“ vydání usnesení na něj působí dojmem, že nenaplnuje představu insolvenčního soudu o typickém věřiteli, proto je zřejmě pro insolvenční soud dobrým soustem, a tak ho v jeho dluzích vymáchají. Nevidí nic špatného na tom, aby dlužník i během insolvenčního řízení v mezích možností dále rozvíjel svoji osobnost studiem, sportem a cestováním. On se toho vzdát rozhodně nehodlá.

Dále se pak dlužník vyjádřil o osobě věřitele č. 9, která je jeho bývalou partnerkou. Podle něj se jedná o osobní spor a insolvenční soud by to měl zohlednit. Věřitelka se měla co do výše a počtu přihlášených pohledávek dopustit podvodu, který dále podrobněji popisuje, a označuje ji přirovnáním, že zloděj křičí: „Chyťte zloděje!“. Jí předložené tisky ze sociální sítě Facebook nepovažuje v žádném případě za dostatečně průkazné, neboť je lze snad zfalšovat, navíc nechápe, kde by si je opatřila, když s ním nesdílí informace dle pravidel nastavení soukromí na této sociální síti.

Dlužník se znovu široce věnoval jednotlivým bodům, ve kterých insolvenční soud spatřil nepoctivý úmysl včetně hodnocení jeho chování po podání insolvenčního návrhu. Uvedl, že nikomu, ani insolvenčnímu soudu, není nic do toho, že si vzal v zaměstnání tak dlouhé neplacené volno, neboť bylo-li by mu schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, byla by mu první splátka sražena z příjmu za měsíc listopad roku 2012, který již odpracoval.

V závěru se pak vyjádřil k soupisu majetkové podstaty.

Vrchní soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí i předcházející řízení a usnesení insolvenčního soudu potvrdil usnesením č. j. 1 VSPH 1775/2012-B-18.⁹⁹ V odůvodnění uvedl, že dobrodiní institutu oddlužení náleží zejména poctivým a čestným dlužníkům, tedy takovým, kteří projevují snahu dostát svým závazkům a hledí, aby bylo dosaženo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení závazků. Dlužník však jednal opačně.

Výpisy komunikace ze sociální sítě Facebook považuje za věrohodné vzhledem k jejich detailnosti a k tomu, že informace z nich plynoucí se shodují s některými tvrzeními dlužníka. Soud prvního stupně dle jeho názoru správně zjistil nekalé úmysly dlužníka, kterými se on sám nijak netajil.

⁹⁹ <http://www.slv.cz/1VSPH1775/2012-B-18>

Názory dlužníka týkající se věřitelky (věřitel č. 9) ani jeho další tvrzení nemohou ovlivnit věcnou správnost napadeného usnesení, neboť je nelze vykládat ku prospěchu dlužníka, stejně tak vysvětlení týkající se movitých věcí patřících do majetkové podstaty. Je pouze na dlužníkovi, aby přesvědčil nezajištěné věřitele a insolvenční soud o poctivosti svých úmyslů.

Přestože nikdo neočekává, že dlužník povede asketický život, odporuje morálce a účelu a cíli oddlužení, aby dlužník v průběhu oddlužení dál vedl rozmařilý způsob života za podpory přestárlé babičky a starost o dluhy přenechal insolvenčnímu správci. Rozhodnutí insolvenčního soudu je s přihlédnutím ke všem zvažným skutečnostem naprosto správné.

Jak je patrné z usnesení č. j. MSPH 89 INS 13383/2012-B-44, uspokojení věřitelů bylo v tomto řízení skutečně minimální. Obdrželi méně než 1% ze svých zjištěných pohledávek. Nadále však mají možnost po dlužníkovi zbylé pohledávky vymáhat, neboť pouze po splnění všech povinností dle schváleného způsobu oddlužení bude dlužník osvobozen od placení pohledávek v rozsahu, v němž nebyly v řízení uspokojeny.¹⁰⁰

Uvedený případ je bezesporu nejextrémnější ze všech insolvenčních řízení, se kterými jsem se kdy setkala, a jednoznačně dokládá, že dlužník nepřistoupil ke svému oddlužení s poctivým úmyslem, ale právě naopak.

Z dlužníkových podání i z jeho další komunikace je patrné, že má problém s korektním jednáním. Je otázkou, jak by insolvenční soud a Vrchní soud v Praze postupoval, kdyby s nimi dlužník jednal přiměřeněji a rozmýšlel o tom, jaké informace tím o sobě poskytuje, neboť rozhodovací praxe vrchních soudů dle mého názoru spíše sleduje trend co nejvíce vyjít vstříc dlužníkovi a nabídnout mu šanci oddlužit se s tím, že i v průběhu oddlužení lze na majetek dlužníka kdykoli prohlásit konkurs, pokud nebude řádně plnit své povinnosti.

Lze těžko posoudit, zda lze v jednání věřitele č. 9 – dlužníkovy bývalé partnerky vysledovat osobní motivy a chuť po pomstě. Domnívám se, že pocit zadostiučinění byl v tomto případě pouze jakýmsi bonusem, neboť je logické, že žádný věřitel nebude spokojený s tím, že místo půjčené sumy cca 1.000.000,- Kč mu bude navraceno pouhých 30 % a povinnost hradit zbytek dluhu bude dlužníkovi prominuta.

¹⁰⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 414 odst. 1

Nutno říci, že obdobných případů, kdy dlužník vede nezřízený život či se záměrně zadlužuje, není málo, avšak díky korektnímu jednání a díky tomu, že dlužník tyto skutečnosti bezhlavě nezveřejňuje, jim je oddlužení obvykle schváleno, tedy je jim poskytnuta šance prokázat úmysl dostát svým závazkům v nejvyšší možné míře.

VI. Závěr

Ve své práci jsem se pokusila popsat úpadek a náležitosti insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení. Na konkrétních případech z praxe poukazuji v jednotlivých kapitolách na to, že názory a postupy soudních senátů insolvenčních soudů jsou v obdobných případech často velmi odlišné, s ohledem na ustanovení insolvenčního zákona nečekané. Není výjimkou, že se v průběhu času vyvíjel názor na to, jak určitá ustanovení insolvenčního zákona vykládat či je aplikovat. Insolvenční zákon je proto neustále upřesňován judikaturou a panuje snaha o sjednocení rozhodovací praxe.

Poslední kapitolu této práce jsem věnovala poctivému úmyslu dlužníka. Insolvenční soud se při svém rozhodování musí vyrovnat mimo jiné i s tím, jak bude hodnotit osobu dlužníka a jeho jednání. Vzhledem k tomu, že soudci insolvenčních soudů vycházejí především z písemných materiálů, není to v praxi právě jednoduché. Pomoci by jim v tomto směru mělo hodnocení dlužníka insolvenčním správcem. Ze své zkušenosti mohu říci, že osobní kontakt s dlužníkem, především návštěva v místě bydliště, může mnohé naznačit.

Jednotlivé případy, které v poslední kapitole popisují, jsou poměrně výjimečné. Ač všechny spojuje fakt, že dlužník není veden poctivými úmysly, lze na tuto skutečnost usuzovat z poměrně extrémních okolností. Dle mého názoru se až na takové zvláštní výjimky a zcela zřejmé případy rozhodovací praxe insolvenčních soudů a vrchních soudů přiklání tomu, aby byla dlužníkovi dána co největší možná šance oddlužit se. I s ohledem na věřitele lze obvykle předpokládat, že pro ně bude přijatelnější obdržet alespoň část svých pohledávek v určeném časovém úseku, než kdyby byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs, neboť dlužník obvykle nedisponuje hodnotnějším zpeněžitelným majetkem.

Je otázkou, jak se bude insolvenční zákon a spolu s ním institut oddlužení dále vyvíjet - zda se podmínky pro schválení oddlužení budou nadále uvolňovat, či zda dojde k jejich zpřísnění. Já vnímám aktuální situaci tak, že podmínky pro vstup do oddlužení a pro jeho úspěšné absolvování jsou zatím rok od roku mírnější.

VII. Resumé

The Insolvency Act regulates the methods how to solve a failure or menace of a failure with. The debtor comes to failure if he/she makes lots of debts and is not able to pay the obligations even after thirty days of the due date or does not keep his/her duties. Also in a case of owing many creditors and being overburdened with debts which exceed his/her possession.

Generally used methods for solving these situations are bankruptcy, reorganization, disencumbrance and some special methods for special subjects. When keeping particular conditions, the debtor or contractor may ask for moratorium after passing the insolvency require.

The insolvency process can be open only after the debtor's or creditor's application. In a case of a menace of failure, the application can be passed only by the debtor. This insolvency application must give all the prescribed requirements. It can be passed together with the request for disencumbrance or reorganization. The debtor's duty is to join the list of all debtor's possession, the list of his/her financial duties and claims and also the list of his/her employees. And of course all of documents proving the failure or menace of failure. All these documents are required for the need to declare moratorium or reorganization. If the insolvency application is passed by the creditor, he/she must give evidence of the outstanding debt and its registration.

The method of disencumbrance regards the social aspects to the economical ones. A disencumbrance application can be given only by the debtor. According to the Act, this debtor must not be any entrepreneur and he/she is not allowed to be in business debts either. During the last years, this practice has changed several times. If the insolvency application is passed by the creditor then the debtor may pass a request to solve his/her failure by disencumbrance. The debtor must be informed about by the court. If this request is not accepted or agreed, or it is annuled by the debtor, the court establish the process of bankruptcy.

The amendment of the Insolvency Act brings a new possibility for married couples – to pass their joint application for disencumbrance. Before, the couples had to ask and act separately, later their processing were fused on the ground of the judicature.

The insolvency application joined to the request of disencumbrance must be written and passed only on a particular form. Together with general requirements this application has to address the debtor with the other authorized persons who can substitute him, data about debtor's incomes in last free years and supposed incomes in following five years, and also the suggested method of disencumbrance or debtor's declaration refusing the method.

The Insolvency Court can reject the application in a case of presupposition that the suggested process could follow any dishonourable scheme. The same can happen if the debtor presents his/her lightminded or unmindful attitude to the process and conditions during the insolvency process. If the disencumbrance is not agreed by the Insolvency Court, another method of solving the debtor's failure is established – bankruptcy.

Seznam použité literatury a zdrojů

Publikace

- HÁSOVÁ, Jiřina; MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 262 s. ISBN 978-80-7400-459-9.
- KOZÁK, Jan; BUDÍN, Petr; PACHL, Lukáš. *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. 1. vydání. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-97001-10-3.
- KUČERA, František. *Insolvenční zákon s judikaturou a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 306 s. ISBN 978-807-4001-635.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání ve znění zákona č. 294/2013 Sb. Praha: Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-807-3573-294.
- SCHELLE, Karel; FRÝDEK, Miroslav. *Vývoj konkursního práva*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing, 2010. 90 s. ISBN 978-80-7418-073-6.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Insolvenční zákon*. Vydání neuvedeno. Praha: EUROUNION Praha, 2006. 399 s. ISBN 80-7317-054-X.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. 94 s. ISBN 978-80-87071-54-0.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. 1. vydání. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.
- ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: LINDE Praha, 2008. 795 s. ISBN 978-80-7201-707-2.
- ZOULÍK, F. *Zákon o konkursu a vyrovnání: komentář*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 1998. 284 s. ISBN 80-717-9103-2.

Prameny

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 378/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Judikatura

- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 3/2008-A-11
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 2 VSPH 970/2013-A-21
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. 29 NSČR 3/2009-A-59
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 280/2010-A-12
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 2 VSPH 1042/2012-B-16
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 669/2009-A-21
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 3 VSPH 1196/2011-A-11
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 2 VSPH 281/2012-A-20
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 3 VSPH 1129/2014-B-23
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 494/2013-A-14
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 1775/2012-B-18
- Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 1 VSPH 241/2013-B-50

Insolvenční řízení

- KSPL 29 INS 1366/2013
- KSPL 20 INS 15523/2011
- KSPL 27 INS 30368/2014
- KSPL 29 INS 8692/2013
- KSPL 56 INS 23539/2013
- KSPL 52 INS 17412/2012
- KSPL 52 INS 21025/2013
- KSPL 27 INS 1521/2010
- KSPL 56 INS 357/2012
- KSCB 27 INS 7874/2012
- KSPH 38 INS 3025/2013
- KSPH 38 INS 3027/2013
- KSPL 27 INS 4966/2009
- KSPL 27 INS 15526/2011
- KSPL 27 INS 3842/2010

- KSPL 27 INS 13057/2012
- KSPL 27 INS 7693/2011
- KSPL 27 INS 9272/2011
- KSUL 71 INS 14168/2011
- KSUL 71 INS 4738/2012
- KSPL 29 INS 20368/2012
- KSCB 27 INS 14669/2011
- KSUL 45 INS 22627/2011
- KSPL 27 INS 19314/2011
- KSUL 44 INS 34236/2014
- KSPH 61 INS 37073/2013
- KSPL 65 INS 9743/2014
- KSPL 27 INS 11663/2011
- KSPH 67 INS 19561/2014
- KSPL 56 INS 8063/2012
- KSUL 71 INS 18659/2011
- KSCB 25 INS 17978/2011
- KSPH 42 INS 29237 / 2013
- KSPL 56 INS 14393/2013
- KSPL 54 INS 1712/2013
- KSPL 54 INS 29336 / 2014
- MSPH 89 INS 13383/2012